

KRISTENT Perspektiv

10. ÅRG. NR. 3, 2007

Hedenskabens genkomst

Ud fra ord fra profeten Jeremias skriver Louis Nielsen om afguder i tiden og deres blændværk. Hedenskaben er tilbage - bare i nye afskygninger.

Side 8

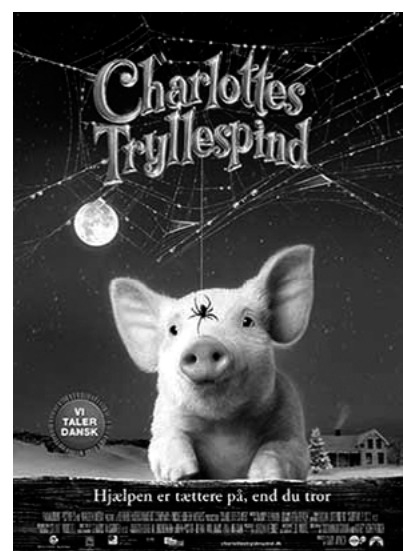

Drømmen om et barn

Social-og sundheds-assistent Astrid i Hjøllum Christensen skriver om barnløshed og de etiske problemer, der er ved bl.a. kunstig befrugtning.

Side 2

OGSÅ I BLADET...

Tre film

Vi anmelder tre film. Børnefilmen "Charlotte's Web", den sære men tankevækkende "Stranger Than Fiction" og et bud på Jane Austens liv i "Becoming Jane".

Side 23-24

De ti Bud

Det første bud kalder kirken til at stå fast på én Gud og én vej til frelse: Jesus Kristus.

Side 19

Gullivers rejser

Jonathan Swifts klassiker fra 1726. En satire om oplysningstiden.

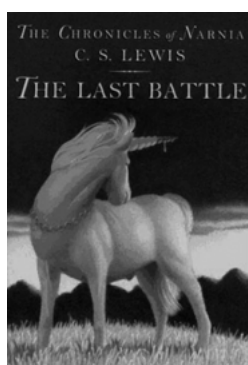
Side 21

Moses' spiritualitet

I artikelserien om Kristen Spiritualitet ser vi på Moses' liv og hans spiritualitet.

Side 12

Vildfarelse i Narnia

I serien om Narnia-bogen "Det Sidste Slag" fokuseres der på forførelse.

Side 15

Drømmen om et barn

Barnløshed er et stigende problem i vores samfund i dag; der bliver talt meget om det i medierne, og der bliver forsket meget i årsagerne til ufrivillig barnløshed.

Næsten syv procent af alle børn, der fødes i Danmark i dag, kommer til verden på grund af en eller anden fertilitetsbehandling. Der bliver foretaget over 10.000 behandlinger om året for ufrivillig barnløshed. Den ene faktor, der spiller ind, er, at kvinder skal føde senere og senere; gennemsnitsalderen for førstegangsfødende er 30 år.

Vi vil i dag både have styr på uddannelse, job, karriere og have det rigtige hus o.s.v. Rammerne skal være i orden, inden vi vil bringe børn til verden. Problemet er bare, at kvinder reducerer deres befrugtningsevne væsentligt i årene fra de er 26-31 år.

Det andet problem, der især diskuteres i medierne, er mændenes forringede sædkvalitet; der tales blandt andet om, at årsagen kan være, at der er en stigende mængde hormonforstyrrende stoffer i miljøet såsom i cremer og vaskeservietter.

Der er lavet undersøgelser blandt

Af Astrid i Hjøllum Christensen

mænd, hvor det viste sig, at en stor del af dem lå indenfor WHO kriterier for forringet sædkvalitet.

Derudover er der en forventning i livet, at vi selvfølgelig kan reproducere os selv. Det er i højere grad forbundet med prestige i dag at have børn end tidligere; der er i højere grad tale om ønskebørn, hvor der er høje forventninger bundet til det at have børn.

Der er også flere kvinder i dag, der føder børn; de føder bare færre børn end tidligere. Ifølge Danmarks Statistik havde 25 % af kvindeårgangene 1907-1908 ikke fået børn, da de var 45 år. Grunden var ikke, at de ikke kunne få børn, men omstændighederne tillod det ikke.

De blev måske ikke gift, de tog sig af familiens børn, og mange faggrupper såsom sygeplejersker og lærere måtte ikke få børn. I dag har 90 % af kvinder på 45 år født børn. Der er således færre barnløse forbilleder end tidligere. Derfor er det også sværere følelsesmæssigt at forlige sig med barnløshed.

En stor smerte

Som kristen synes jeg, at det er et emne, det er værd at beskæftige sig med, idet det er et stigende problem i samfundet og dermed også et stigende problem blandt kristne.

Der er en række spørgsmål, man bør stille sig selv, og mange gråzoner indenfor behandlingen af barnløse, som det er værd at bruge lidt tid på at overveje.

Jeg er klar over, at jeg som mor til tre, skal forholde mig meget ydmygt overfor mennesker, der rent faktisk sidder i denne situation: at ønske sig børn og ikke at kunne få det. Jeg er klar over, at det er forbundet med ekstrem megen smerte og megen sorg ikke at kunne få børn, og jeg vil med denne artikel på ingen måde krænke eller fordømme nogen, der modtager hjælp til at få børn.

Derudover er jeg klar over, at denne artikel på ingen måde er fyldestgørende, og at der er langt flere aspekter i problemstillingen.

Kasserede æg

Metoderne, der bliver brugt til at afhjælpe barnløshed i dag, er bl.a. rea-

gensglasmetoden (IVF- behandlinger). Her tager man æg ud af kvindens krop og befrugter dem uden for livmoderen; når ægget er befrugtet, og man har set, at det udvikler sig, som det skal, sætter man det op i livmoderen igen og håber på, at det sætter sig fast og udvikler sig til en graviditet. Kvinden skal i denne periode være i hormonbehandling.

I Danmark sætter man ikke mere end tre æg op; mange forholder sig kritisk til at sætte tre æg op, da dette kan give trillinger, og mange par ønsker ikke trillinger; mange vil derfor efterfølgende vælge at få reduceret et foster. Der hersker ingen tvivl om, at vi som kristne ikke kan acceptere at reducere fostre, det er det samme som en provokeret abort – en afbrydelse af liv. Derudover er der også flere risici forbundet med trillingegraviditeter.

Som kristen synes jeg, at man bevæger sig i en gråzone, om man kan acceptere IVF-behandling, idet man nogle gange ender med at have befrugtet æg, som må kasseres, fordi de er i overskud.

Hvornår begynder livet? Er det, når ægget er befrugtet, eller er det, når det befrugtede æg har sat sig fast i livmoderen? Hvis det blot er, når ægget er befrugtet, har vi et dilemma, idet man risikerer, at der bliver kasseret befrugtede æg (mulige liv?). En tidlig abort? Mener man, at livet først begynder, når ægget har sat sig fast, er spørgsmålet, om man vil udsætte sig selv for den psykiske belastning, det er at være i IVF-behandling?

Psykisk belastning

Mange par føler det enormt belastende psykisk at være i behandling, dels er der hormonerne, som der for nogle er bivirkninger forbundet med; der er ligeledes usikkerheden, vil det lykkes?

Derudover er der for mange par ikke plads til andet i kalenderen end forsøget på at få børn, hvilket er en hård belastning, hvis det fortsætter over længere tid. Nogle par ender endda med at gå fra hinanden, fordi det er en stor belastning for parforholdet.

Nogle ender med ikke at kunne passe deres arbejde, udvikler en depression eller isolerer sig selv fra andres selskab. Det skal dog siges, at metoden virker for rigtig mange, mange ender med at få et barn ud af behandlingen. De det

Vi kan meget i dag ved hjælp af lægevidenskab, og jeg tror, at vi nogle gange skal bremse op og spørge os selv: Stoler jeg på Herren? Dette gælder i alle livets forhold, barnløs eller ej.

lykkes for siger, at de ville gøre det igen hvis nødvendigt.

Nogle vælger også at få doneret enten sæd eller æg fra andre. Det er ikke lovligt i Danmark at få leveret både æg og sæd, man skal enten bruge ens egen sæd eller ens egne æg. Jeg er klar over, at man som barnløs befinder sig i en presset situation, og at man ofte vil gå længere end man havde forestillet sig, men på mig virker det mærkeligt at modtage f.eks. donor-sæd, idet det så ikke er parrets fælles genetiske barn, men gener fra et andet menneske.

Adoption

Jeg ved, at adoption ikke er problemfrit; det kan være svært at blive godkendt som adoptivforældre, og jeg kender argumenterne som ”at børn med en anden hudfarve har det svært i Danmark”, ”at adoptivbørn ofte føler sig ensomme og udstødte, fordi de er blevet forladte”.

Til gengæld har jeg hørt, at folk, der ender med at adoptere, siger, at det gode ved dette er, at man rent faktisk ved, at man får et barn ud af det, mens man i fertilitetsbehandling ofte ikke ved, hvad der kommer ud af det og skal leve med en kæmpe usikkerhed.

Man får et barn, som bliver som ens eget, selvom man ikke selv har båret det, og det ikke ligner forældrene. Derudover hjælper man også et barn, som har det svært. Jeg ved, at det her heller ikke er ens egne gener, men her er det i det mindste ikke nogen af parternes gener, der er repræsenteret. Uanset hvad man vælger, er det utrolig vigtigt,

at man søger Herren for, hvad man skal stille op med sin barnløshed.

Barnløshed i Bibelen

Der er intet entydigt svar i Bibelen, hvad Gud mener om behandling af barnløse, derimod er der nævnt flere kvinder i Bibelen, der led af barnløshed, men hvor Herren vælger at velsigne dem med barn/børn. Der nævnes bl.a. Sara (Abrahams kone). Beretningen begynder allerede i 1. Mosebog 15, hvor Gud indgår en pagt med Abraham. Der står:

” Frygt ikke, Abram, jeg er dit skjold! Din løn skal blive meget stor”. Abram svarede ”Gud Herre, hvad kan du give mig, når jeg må gå barnløs bort, og Eliezer skal være min arving.” Abram sagde: ”Du har ikke givet mig afkom, så min hustræl skal arve mig” Da lød Herrens ord til ham: ” Nej, han skal ikke arve dig, dit eget kød og blod skal arve dig” Så tog han ham udenfor og sagde ”Se på himlen, og tæl stjernerne, hvis du kan.” Og han sagde ”Så mange skal dine efterkommere blive.” Og Abram troede Herren, og han regnede ham det til retfærdighed”.

Senere i 1. Mosebog 18 får Sara at vide, at hun vil komme til at få et barn; der står:

”Sara stod og lyttede i teltåbningen bag ham. Nu var Abraham og Sara gamle, højt oppe i årene, og Sara havde det ikke længere på kvinders vis. Sara lo ved sig selv og tænkte ”Skulle jeg virkelig føle

begær, efter jeg er blevet affældig, og min herre er blevet gammel? Men Herren sagde til Abraham "Hvorfor ler Sara og tænker: skulle jeg virkelig få børn nu, da jeg er blevet gammel? Intet er umuligt for Herren! Næste år ved denne tid kommer jeg tilbage til dig, og så har Sara en søn" Men Sara løj "Jeg lo ikke", sagde hun, for hun var bange. Men han svarede "Jo, Du lo!"

I 1. Mosebog 21 får Sara og Abraham en søn som lovet; han bliver kaldt Isak.

Ligeledes nævnes også Hanna og Elkana, som efter en barnløs tid fik lov at få Samuel, en af de største profeter i Bibelen (1. Samuelsbog 1). Derudover er der også historien om Elisabeth og Zakarias, der bliver forældre til Johannes Døber (Lukas 1.)

At stole på Herren

Der står intet om, hvad Gud mener om behandlingsmetoderne af barnløse, men der står, at Abraham stoledes på Herren, og det blev regnet ham til retfærdighed. I vores hverdag glemmer vi ofte at stole på Herren; vi kan så meget i dag også ved hjælp af lægevidenskab, og jeg tror, at vi nogle gange skal bremse op og spørge os selv: stoler jeg på Herren? Dette gælder i alle livets forhold,

barnløs eller ej.

Vi er skabt til at leve i fællesskab med Gud og med andre mennesker og at ære Ham med vore liv. Der er intet i dette liv, vi kan tage for givet, hverken at få børn eller få lov at beholde dem. Når vi kommer ud i vanskeligheder, beklager vi os næsten automatisk. Når vi gør det, forstærker vi vor negative tankegang og bliver disponeret for tungsindighed og bitterhed mod Gud og mennesker.

Paulus siger i Romerbrevet 8.28 "Vi ved, at alt virker sammen til gode for dem, der elsker Gud, og som efter Hans beslutning er kaldet." Hvis vi tror på det, lever vi efter det, og siger tak under alle forhold, som der står i 1. Thess.5.18. Vi lever i en verden, hvor vi uhyre let bliver overmandet af vores følelser og bliver bange, vrede og kede af det.

Vi glemmer, at da Jesus levede, var Han under et uhyre pres, men han stoledes på Gud og oplevede Guds fred. Vi glemmer, at der er mange løfter i Biblen f.eks. i Matt. 6.25 "Vær ikke bekymrede for jeres liv, hvordan I får noget at spise eller drikke, eller hvordan I får tøj på kroppen. Er livet ikke mere end maden, og legemet mere end klæderne?" og i Fil.4.6 -7 "Vær ikke bekymrede for noget, men bring i alle

forhold jeres ønsker frem for Gud i bøn og påkaldelse med tak. Og Guds fred, som overgår al forstand, vil bevare jeres hjerter og tanker i Kristus Jesus."

Det afgørende er, om vi reagerer med vrede og selvmedlidenhed, eller om vi søger tættere ind til Gud og oplever velsignelsen ved at komme Ham nærmere. Hvad enten vi så får opfyldt netop dette ønske som f.eks. Abraham og Sara, Hanna og Elkana eller Elisabeth og Zakarias eller om velsignelsen findes i en helt anden form i vores liv med Gud.

Jeg siger ikke, at vi ikke har lov at være kede af vores situation. Jeg siger heller ikke, at vi ikke må gøre brug af lægevidenskaben, men at vi i alle forhold må lære at stole på Herren, bringe alt frem for Gud, lære at sige tak i alle forhold, selv når alt ser sort ud.

Det gælder i alle livets kriser, og jeg siger ikke, at det er nemt, men ved Hans nåde og barmhjertighed kan vi blive forvandlet. Vi kan få lov at opleve Skriften, og Hans løfter til os blive virkeliggjort i vores liv, selv når vi har det sværest. Herren har omsorg for os, det lover Skriften gang på gang; i 1. Peter 5.7 står der "Kast al jeres bekymring på ham for Han har omsorg for jer".

Besøg vores hjemmeside - og fortæl andre om den:

www.kristentperspektiv.dk

“I dag får det samme menneske lagt sit horoskop, bliver gift i kirken, benytter akupunktur og har en indiansk drømmefanger over barnesengen, et russisk ikon på væggen og en Buddhafigur i vindueskarmen. Oven i købet som det naturligste i verden”.

Annika Hvithamar i katalog fra Folkeuniversitetet ved Syddansk Universitet, 2007.

Visdomsord fra en gammel profet (1):

Guder, der skal udryddes

Men Herren er den sande Gud, han er den levende Gud og den evige konge; for hans vrede skælver jorden, og folkene kan ikke udholde hans harme. Sådan skal I sige til dem: “De guder, der ikke skabte himlen og jorden, skal udryddes fra jorden og under himlen.

Jeremias 10:10-11

Hør, himmel, lyt, jord, for Herren taler.

Esajas 1:2

Efter at Gud altså har båret over med disse vankundighedens tider, byder han nu menneskene, at de alle og alle vegne skulle omvende sig.

ApG 17:30; 1907 oversættelsen

slams synlige tilstedeværelse i en kultur som den danske, som vi for bare ti-femten år siden anså som en enhedskultur, har for alvor sat fokus på en række ting, som for den typiske dansker må virke ganske forkrækkende.

Gennem årtier havde kirken gjort sig irrelevant og værre endnu gjort sit budskab tandløst og uden konsekvens. Hvis nogen skulle vågne op af sin tornerosesøvn blev det nærmest opfattet som en forstyrrelse af den offentlige orden. Basunen var holdt op med at vække nogen til krig (se 1 Kor 14:8).

Af Louis Nielsen

Fra at være et tavsheds- tabubelagt emne var religion pludselig blevet samtaleemnet på alles læber og genstand for mediernes konstante interesse.

Religionen var kommet så meget tilbage, at selv statsministeren måtte advare om “for meget religion i det offentlige rum”, og ateisterne blev igen væbnede til tænderne, men ikke så meget mod Islam som mod kristendommen.

Hvor meget vi som kristne er sovset ind i tidsånden, har vi ofte svært ved at erkende, for det er tidløst og universelt sandt, at der er ingen, det er så svært at have et sandt og realistisk forhold til som en selv. Personligt må jeg vedgå, at jeg altid har en dyb antipati mod alt for meget skråsikkerhed og sejrspromation.

Men om denne skyldes en intuitiv fornemmelse for, at evangelium ikke kan formidles på den måde, eller det skyldes en påvirkning fra moderniteten og endda kulturradikalismen, har jeg svært ved at udrede. Jeg har en mistanke om, at det er en sammensat ting.

Islams og evangeliets ånd

Kristendommens ånd er en helt anden end Islams ånd. Det behøver vi ikke at være særlig lærde for at erkende. Islam er militant, og “hellig krig” er ikke kun en metafor i Islam, men ind imellem - for ikke at overdrive - skinbarlig virkelighed.

Bibelen går ikke af vejen for at anvende militære metaforer; Gud selv åbenbares visse steder i Den Hellige Skrift som en “mægtig kriger”. Jesus siger: “Tro ikke, at jeg er kommet for at bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for at bringe fred, men sværd” (Matt 10:34). Men vi er ikke et øjeblik i tvivl om, at når Jesus nævner sværdet, mener han det metaforisk.

I Matt 26.52 nævner Jesus også sværdet - Peters sværd - og siger derom “Stik dit sværd i skeden! For alle, der griber til sværd, skal falde for sværd”. Med andre ord forbyder Jesus sine disciple - og for-

byder det absolut - at kæmpe hans sag med våbenmagt.

Havde kirken dog bare forstået det og taget det til hjerte, så havde meget, også i dag, set anderledes ud. "Vore kampvåben", siger Paulus (han taler uden skam om "våben", både her og andetsteds i sine breve) "er ikke verdslige, men mægtige for Gud til at bryde fæstningsværker ned. Vi nedbryder tankebygninger og alt, som trodsigt rejser sig mod kundskaben om Gud, vi gør enhver tanke til en lydig fange hos Kristus" (2 Kor 10:3-5).

Det er indholdet af evangeliet, der til enhver tid må bestemme, hvordan det skal forkyndes og præsenteres. Evangeliet er et sejrsbudskab, og derfor må det proklameres med en militarisk metaforik, der fastholder det som sejrsbudskab.

Men det er også et budskab om stedfortrædende lidelse og død, "ordet om korset", om "Herrens arm" åbenbaret i sådan svaghed og tagende sig så dåragtigt ud for mennesker, at vi næppe erkender, at det er Herrens arm (Es 53:1-3). Begge disse sider i det mysterium og paradoks som er evangeliet, må træde tydeligt frem både i proklamationen og i forkynnderens person og attitude.

Forkyndelse af evangeliets sejr

Evangeliet afbilder den eskatologiske virkelighed, som er Guds riges virkelighed for nærværende: Døden og synden er overvundet, Guds rige er kommet, sejren er vundet og alt underlagt Jesus Kristus, og dog ser vi endnu ikke alt underlagt ham, synden kan stadig dåre os, døden kommer stadig til os, svaghed og ikke kraft er vores eksistentielle vilkår, Jesus Kristus er opstanden fra de døde, men opstandelsens tidsalder er endnu ikke kommet.

Denne eskatologiske spænding, denne paradoksalt er et kristent grundvilkår, og kirken er kun sand kirke og repræsenterer kun Guds rige i samme omfang, som den selv reflekterer det i sin eksistens og sin livsudfoldelse. For meget realiseret eskatologi, som fylder alt for meget i kirkehistorien både i Middelalderen og i den moderne verden, er en afsporing fra evangeliet.

Men at leve i det grundvilkår er ikke det samme som føjelighed, resignation, kompromissøgenhed og forsoning med tidsånden og affinden sig med tingenes

Vi tør ikke tale absolut om troen.

Når det gælder trosudsagn taler vi mere af "vantro til vantro" end "af tro til tro".

tilstand. Og i den konstatering er der noget afgjort og radikalt, som gør opvågningen fra omtalte tornerosesøvn, som Islamismen vækker os af, virkelig ubehagelig.

For sandt at sige rødmer vi og føler os forfærdelig politisk ukorrekte (og det er noget af det mest ubehagelige, vi som postmoderne mennesker kan udsætte os for) ved at gå ud i verden og proklamere en sådan besked som den, denne artikel indledte med: "Sådan skal I sige til dem: "De guder, der ikke skabte himlen og jorden, skal udryddes fra jorden og under jorden".

Paulus lod sig heller ikke skræmme af tilstedeværelsen af filosofferne på Areopagos i Athen til at undlade at fortælle dem og alle andre, som hørte ham, at den ene og sande Gud, som han forkyndte dem "bød alle mennesker alle vegne, at de skulle omvende sig". Hele afsnittet Jeremias 8:4-10:25 er et eneste stort opgør med Israels frafald fra den levende og sande Gud, himlens og jordens Skaber, Jahve, Hærskarers Herre, historiens og frelsens Gud.

Den eneste sande Gud

I stedet har Israel valgt sig Ba'alerne, de falske guder, som bare er projektioner af det faldne menneskes lyster, drifter og vrangforestillinger om livets indretning. Og Jeremias har påvist både hvor ulogisk, naturstridigt og ondt frafaldet er. Hans opgør når et højdepunkt i kapitel 10 vers 1-16, som både er en bidende sarkastisk

afklædning af afguderne à la Esajas 44 og 46 og en bekendelse til Jahve, den ene sande, suveræne, trofaste Gud, som har skabt himlen og jorden og råder over alle folk og nationer, og som derfor også har krav på alle menneskers tilbedelse og underkastelse.

Og så følger vers 11, som ene vers i en litter hebraisk tekst er affattet på aramaisk, den tids nærmest universelle sprog, og dermed gøres det klart, at proklamationen i dette vers rettes til alle folk, til mennesker alle vegne. Her siges det så uden diplomati, uden nogen respekt for, hvad der føles politisk korrekt, at Gud er Skaberen af himlen og jorden, og dermed er han den eneste, sande Gud, og at der ikke er plads til andre guder hverken i rummet eller i tiden.

Alle sådanne guder er dømt til at forsvinde. Fremtiden rummer ingen plads for dem. Alt skal en dag forsvinde og ikke være mere. Men Gud og Guds rige består til evig tid: "Men op skal rinde som solen skinne Guds rige".

Fyldt med reservationer

Jeremias talte altså absolut og udfordrende om Gud. Og det gør hele Det Gamle Testamente, det gør Jesus, og det gør Det Nye Testamente. Det bør kirken også gøre. Ellers er den ligegyldig, og dens røst er kun en røst blandt andre røster, "et rungende malm og en klingende bjælde".

Det triste er, at vi ikke tør tale absolut om troen, at vi er fyldte med reservationer, når det gælder trosudsagn, at vi snarere taler "af vantro til vantro" end "af tro til tro". At vi i virkeligheden bøjer os for de falske guder, de guder, som skal forsvinde.

Det er blevet en del af vor mentale og intellektuelle baggage, at trosudsagn er "bare" noget vi tror, hvorimod videnskabelighed er noget vi ved, og ved absolut. Om den gælder intet forbehold, ingen ydmyghed, ingen eftertænksomhed, at det kunne jo være, at vi endnu "ikke kendte alle ting, som de bør kendes". Det forbehold tager Paulus på troserkendelsens vegne Og det er noget helt andet end den forsigtighed, når det gælder trosudsagn, som vi just har forsøgt at tale imod. For den forsigtighed, Paulus anbefaler, skyldes hans erkendelse af, at menneskets erkendelsesevne er begrænset, især når det angår de guddommelige ting, og også, at Gud endnu ikke har

åbenbaret os alt.

Men når Paulus udtaler sig om det, Gud ved sit ord og ved sin Ånd har åbenbaret for Guds folk, så udtaler han sig med overbevisning og fast tillid og siger ikke bare "jeg fornemmer", jeg "føler" eller "jeg tror", men siger "vi ved". Opstandelsens sandhed, at Jesus stod op af graven på tredjedagen, er ikke noget han har bare den mindste usikkerhed om, det er både sikkert og vist, det er bevidnet, og det står fast, som Guds trone selv står fast.

Han har endog den dristighed at tilføje: Ellers kan det også være lige meget. Se 1 Kor 15:32 For ham er det også viden - åbenbaret viden, at der er en opstandelse for alle, som tror, at der allerede er et opstandelseslegeme, en fast og evig bolig, som venter os i Himlen (2 Kor 5:1 ff.). Noget helt tilsvarende siger flere af de øvrige skrifter, som Det Nye Testamente er sammensat af, og siger Jesus, som igen og igen betyder både, at det, han siger er sandt og står fast, og at hans ord overlever både himmel og jord.

Bekendelse af troen

Tvivlen, som klæber sig til os, som de faldne skabninger vi er, der ikke mere direkte ser ind i Guds Åsyn, er der, det ved vi godt, og den gør det ofte svært for os at fastholde Guds sandhed, især når vi bestormes fra alle sider med de rette meningers tyranni, og ikke mindst når vi angribes på vor eksistens, og livets sorger, tragedier og uretfærdigheder ramler ind i os.

Snarere end at vende den tvivl mod Gud, mod hans ord og mod troen burde vi rette den mod os selv, vor menneskelige skrøbelighed, vor faldenhed med dens indbyggede vantro og oprør, vor manglende viden og erkendelse, nogen gange også vor inerti, frygt og forfængelighed, vort manglende og svigtende mod.

Nogen gange kan fejhed forklæde sig under sloganer som redelighed, og nogen gange er det mere forfængelighed og ambitioner, som driver os end sandhedskærlighed.

"Men for os" siger Paulus, i hvad vi nærmest kan kalde et tidligt credo, "er der kun én Gud, Faderen; fra ham er alle ting, og vi til ham. Og for os er der kun én Herre, Jesus Kristus; ved ham er alle ting, og vi ved ham" (1 Kor 8:6). "Vi tror på Gud Fader den Almægtige, himlens

**Tro er ikke
antagelser,
tankeflugt,
hjernespind.**

**Troen er
tværtimod lys,
overbevisning,
afklaring.**

og jordens skaber" bekender vi i den i kirken almindeligste trosbekendelse.

Alle troens folk har fra den allertidligste begyndelse bekendt troen på Gud som skaber. Som frelseshistorien udfoldes kommer også frelseshistoriske kendsgerninger ind i bekendelsen.

Uden skabelsestro og uden genløsningstro har vi ingen Bibel, intet evangelium, ingen kristendom, ingen kirke. Så enkelt er det. Kristne har ingen anden tilgangsvinkel at forstå verden, historien, livet, tilværelsen med uden denne. Vi har ingen anden indfaldsport til denne den egentlige verden uden troen, for "tro er fast tillid til det, der håbes på, overbevisning om det, der ikke ses. Den er jo bevidnet om de gamle. I tro fatter vi, at verden blev skabt ved Guds ord, så det, vi ser ikke er blevet til af noget synligt" (Heb 11:1-3). Hele Hebræerbrevet 11 er dokumentation for, at skabelsen og frelseshistorien er udgangspunktet for ikke alene kristen tro og overbevisning, men også for kristent liv og levned og navnlig for kristent håb.

Vi er måske ikke i stand til at rede trådene ud og forstå, hvordan vi kan relatere skabelsesberetningen i 1 Mosebog 1-2 til den forhåndenværende erkendelse om universets tilblivelse og livets og livsformernes oprindelse. Vi har sikkert også svært ved at samordne moderne psykologisk viden om menneskets natur med syndefaldsberetningen i kapitel 3, og vor historiske viden er ikke sådan, at vi kan bevise hver enkelt begivenhed i det historieførløb, som den bibelske fortælling præsenterer for os.

Heller ikke kan vi opstille et endegyldigt bevis for Guds eksistens og virke-

lighed. Inkarnationen som Jesu Kristi liv i det hele taget, hans forsonende død på korset, hans opstandelse, himmelfart og komme igen kan vi heller ikke i alle henseender forstå og forklare. At det er sådan, bør heller ikke overraske os. For det er en transcendent verden, som Bibelen fører os ind i og lukker op for os. Det er den evige Gud, som siger, at der skal blive lys, som træder ind i verden og gør sig selv kendt gennem sit ord og sine gerninger.

Det er denne Guds tilsynekomst, som skaber frelseshistorien, og det er ordene, han taler til os, som lader os høre, hvad han har at sige til os, og hvad han vil og har bestemt for os. Uden denne åbenbaring og uden dette ord og uden hans Ånd, som tolker ordene for os, vandrer vi i blinde og uvidenhed.

En overbevisende tro

Men Bibelen er insisterende omkring dette, at Gud har efterladt os et vidnesbyrd om sig selv, at han har givet os sit ord, og at han har sendt sin Søn til verden, for at vi kan kende ham, den sande Gud og at vi kan være i den Sande, han som er den sande Gud og det evige liv (1 Joh 5:20).

Om vi så kan forstå og forklare alle ting, og det kan vi tydeligvis ikke, se 1 Kor 13:8-12, er mindre væsentligt. Og det er vigtigt, at vi ikke tror om os selv, at vi ved mere, end vi ved. Det er også vigtigt, at vi optræder med sagtnedighed og respekt over for alle mennesker og ikke lader os ophidse og opblæse.

Men det er samtidig vigtigt, at vi ikke taler usikkert om Gud og det, han tydeligt har sagt os.

Tro er ikke antagelser, formodninger, ønsketænkning, tankeflugt, hjernespind. Troen er tværtimod lys, overbevisning, vejledning, forklaring, afklaring - og den åbner mod evigheden, mod Himlen, mod Guds trone.

Den sætter os ikke i stand til at forklare alt, men den sætter os i stand til at forstå skabelsen, frelseshistorien, tilværelsen og livet, sådan som Gud skaber det og har tænkt sig det, og den lader os en dag lande sikkert dér, hvor vor evige destination er, i Himlen, i det Nye Jerusalem, dér hvor Gud og Lammet er og bor blandt mennesker, og hvor hans tjenere ser hans ansigt og tjener ham med glæde hver eneste livsalige dag i evigheds

Guderne er blændværk

“Gudebillederne er som fugleskræmsler i en melonmark”

“Alle som én (afguderne) er tåber og dårer, deres belæring er tom, de er kun træ, beklædt med sølv, bragt hjem fra Tarshish, og med guld fra Ufaz, et stykke håndværk, guldsmedeværk klædt i purpur, blåt og rødt, alt sammen dygtigt arbejde” (Jer 10:8-9).

Igen og igen i dette afsnit (8:4-10:25) forekommer ordene “Dette siger Herren”. Kapitel 10 indleder med ordene “Hør det ord, som Herren taler til jer”. Hvem Herren er, og hvad han siger, er af allerstørste betydning, for hvis vi ignorerer det, lever vi på en illusion, en livsløgn, som, hvis den ikke brister før, så gør den det med et brag, på evighedens dag.

Af Louis Nielsen

Så vigtigt er dette med Herrens ord, at visdom, rigdom og styrke blegner helt ved siden af det at kende ham:

“Dette siger Herren: Den vise skal ikke være stolt af sin visdom, den stærke skal ikke være stolt af sin styrke, den rige skal ikke være stolt af sin rigdom. Nej, den, der er stolt, skal være stolt af dette, at han har indsigt og kender mig. For jeg, Herren, øver trofasthed, ret og retfærdighed på jorden; og det er, hvad jeg ønsker, siger Herren” (Jer 9:22-23).

Det er svært, selv for garvede kristne at give disse ord den fulde vægt. Der er altid noget, som distraherer os fra dem, altid noget, som bliver vigtigere for os end at kende Herren.

Israel, siger Jeremias, “er uomskårne på hjertet” (9:25), og det gør, at de ikke kan høre disse ord og ikke roser sig af Herren, men søger til andre guder, som er livløse, som fugleskræmsler, guldsmedeværk, altså blændværk fra yderst til inderst.

Vores problem er, at vi registrerer historien og forholder os til den, som var den en montre på et museum med et væld af forhistoriske mindesmærker. Men så nemt slipper den os ikke, for den insisterer på vores udelte opmærksomhed, idet den forlanger at være, hvad Herren taler til os, og ikke kun, hvad han talte til Israels hus.

Spirituel bedrag

Det forhold, at vi lever i en mere spirituel tid, bør kun yderligere skærpe vor årvågenhed overfor netop en tekst som

denne. For "spirituel" er et bedragerisk ord, som indeholder mange dybe faldgruber og virker mere løfterigt end det rent faktisk er.

I det hele taget er der grund til at advare mod ordenes trylleri, især de åbenlyse plusords. Alt for mange kirkeledere og almindelige kristne lader sig begejstre og rive med af den spirituelle strømning i tiden og synes nærmest at tro, at det varslar en ny vækkelse.

Men jeg er bange for, at det er et bedrag, og at den nye spiritualitet ofte mere er at sammenligne med fugleskræmslerne i Jeremias' tekst end med den "indsigt at kende Herren, der øver trofasthed, ret og retfærdighed på jorden".

Jeremias advarer Israels hus - og advarer kirken - mod at "lære af folkene", og han begrundet hvorfor: "Frygt ikke himmeltegnene; dem frygter folkene, men folkenes skikke er tomme". "Folkenes skikke" identificeres i de følgende vers med afguderne og afgudsbillederne, og da en afgud er "tomhed" bliver folkenes skikke også tomhed.

Problemet med en afgud - en hvilken som helst afgud - er, at den er menneskeskabt, en projektion af menneskets drifter, tanker, ønsker og mål. I vor moderne verden former vi næppe gudebilleder - og dog! En afgud (heller ikke i bibelsk tid) er aldrig kun dette billede eller denne statuette, den er altid en projektion af den menneskelige indbildningskraft, den individuelle eller den kollektive.

Individuel spiritualitet

Den nye spiritualitet er bl.a. karakteriseret ved sin individualitet, enhver danner sig sin egen tro ved at vælge fra de forskellige religioner det, han kan li' og lade det tilbage, han ikke kan li', og blande det med sine ønsker, drømme, og hvad han føler.

Simone Weil rammer denne åre i den nye spiritualitet, når hun skriver: "Hvis vi søger ind i os selv, opdager vi, at vi finder netop det, vi ønsker". Eller hvad med Emerson: "At reflektere over livet er at modtage sandheder direkte fra Gud uden nogens mellemkomst.Det er ved dig selv uden nogen talsmand, at Gud taler til dig. Du er som en, der har en privat dør, som fører direkte ind i Kongens inderste kammer"?

Den nye spiritualitet handler ikke

Problemet med en afgud er, at den er menneskeskabt, en projektion af menneskets drifter, tanker, ønsker og mål.

om udødelighed i det hinsides, men om udødelighed i dette liv og på denne jord. For filosofen Whitehead "lever de værdier, vi har skabt i livet videre i Guds bevidsthed". For Fillmore "overvinder vi døden gennem meditation, fysisk træning og en passende diæt".

Sekulær mysticisme

Panenteismen (hele verden er i Gud og Gud i verden) er - ismen, som den nye spiritualitet bygger på. Selv Gud er under konstant forandring, voksende med sin skabning.

Gudsopfattelsen, gudserkendelsen og gudsbilledet er i den ny åndelighed et andet end det var for Jeremias og er i Bibelen. Jeremias siger det uden omsvøb og undskyldning: "De guder, der ikke skabte himlen og jorden, skal udryddes fra jorden og under himlen", og Johannes siger, at kun Jesus Kristus "er den Sande Gud og det evige liv" (1 Joh 5:20).

Det kan godt være, at mange, der slutter sig til den nye spiritualitet, hævder, at de er kristne, men hvis de ikke helhjertet kan slutte sig til Johannes' bekendelse, er de det ikke. For kristendom er der ikke uden om denne bekendelse.

Den nye spiritualitet kalder Donald G.Bloesch for Sekulær mysticisme (fra bogen "Spirituality Old and New" fra hvilken jeg iøvrigt har "sakset" citaterne i det foregående afsnit, og hvorfra jeg iøvrigt henter de fleste eksempler, som denne artikel refererer til).

Sekulær mysticisme, som må siges at være en meget rammende karakteristik af, hvad den nye spiritualitet står for, og hvor den fører hen. I bedste fald giver

den måske "løfter for dette liv", men har absolut intet at tilbyde, når det gælder "det kommende liv" (1 Tim 4:8), det liv, som afgjort nyder størst opmærksomhed i Det Nye Testamente.

Forskellig grundfortælling

Et andet forhold, som karakteriserer den nye spiritualitet, er, at dens grundfortælling er en helt anden end Bibelens og kristentroens. Den nye spiritualitet er optaget af immanensen (det som er åbent og tilgængeligt for sanserne), og den postulerer et identitetssammenfald mellem Gud og mennesker.

Bibelens og kristentroens spiritualitet er optaget med Guds åbenbaring af sig selv, med frelseshistorien og med troen, og for den er Gud den Hellige, den helt anden.

Kristentroen forholder sig til og understreger, at et syndefald har fundet sted, som gør mennesket til en synder, som først og fremmest trænger til en frelser, mere end det trænger til en læremester.

Klimaforandring som religion

I en Lørdagsrefleksion i Kristeligt Dagblad for 3.marts 2007 skrev Niels Højlund om miljødebatten og om "det verdslige syndefald", som er grundfortællingen i miljødebatten (og også i den nye spiritualitet) :

"Jamen, er der da ikke tusindvis af naturvidenskabsmænd, der vil skrive under på tesen om den menneskevalgte klimaforandring? Jo, men som en venlig, forsigtig og lidt fjern naturvidenskabsmand

sagde fornylig på tv: Hvad nytter det, hvis det er de to, der er uenige i det, de mange tusinde siger, som har ret”.

Alligevel er det noget af det mest forbryderiske, man kan foretage sig: at rejse tvivl om teorien om den menneskeskabte klimaforandring. Når vi snakker “religion i det offentlige rum”, så vil jeg hævde, at teorien om den menneskeskabte klimaforandring er et af de mest religiøse fænomener i den moderne verden.

Hvad er der på færde i det vildt voksende religiøse hysteri omkring klimaforandringer? Jeg vil hævde, at det afspejler den åndelige tilstand i en kultur, hvor de bærende fortællinger om livets vilkår er gået i glemmebogen. Hvis man glemmer fortællingen om syndefaldet (og den deraf udspringende lære om arvesynden), så ender en sådan glemsel paradoksalt nok i en altomfattende moralisme.

Det onde, det livstruende, det farlige må jo have en årsag, og ligger denne årsag ikke i mennesket selv (fordi mennesket principielt er godt), og ligger den heller ikke i menneskets oprør mod Gud, sådan som syndefaldsberetningen vil vide (fordi der ingen gud er til), så må årsagen jo ligge i de menneskelige handlinger, i noget, som mennesker gør forkert, enten af uvidenhed eller af grådighed, og som andre mennesker, de mere vidende, de mere retsindige, de mere ydmyge, derfor må hjælpe deres fejlende medmennesker til at ændre på med overtalelse eller med magt eller med en kombination af begge dele.

Siden den franske revolutions dage i slutningen af det 18. århundrede har det vesterlandske menneske forstået historien som sit eget projekt. Den gamle vertikale kamp mellem Gud og hans modstander, Djævelen, med menneskesjælen som kamppladsen, er blevet “lagt ned”, gjort horisontal og dermed gjort til vor egen opgave”.

Moralisme uden Gud

Højlund har ret, og hans kronik forklarer også mange af de mest usympatiske træk ved den tid, vi lever i, moralismen uden Gud og uden syndsbevidsthed, indsættelsen af bestemte idealer - ligestilling, sundhed og miljøbevidsthed - som universelle værdier og idealer, som alle skal have og alle følge, om ikke med det gode så med det onde.

Det forklarer et godt stykke hen ad vejen den absurditet, at et land med en liberal regering er blevet et kontrol- og forbudsland, hvor folketinget og politikerne sætter sig mere og mere på borgerne og nærmest betragter dem, som er de offentlig ejendom, hvis skæbne i liv og i død staten skal bestemme over.

Bedreværdet, højruppetheden, foragten for “taberen”, den hjemløse, rygeren, den fede og den gamle og troen på, at netop ens egen livsstil udtrykker større åndelige værdi og et højere åndeligt stade er blandt de mere kvalmende træk ved den nye spiritualitet.

Hvordan forestiller vi os, at det moderne spirituelle menneske hører følgende Jesu-ord, det ene talt til en folkeskare, det andet til en kirke:

“Mener I, at de (de som omkom ved Pilatus’ massakre eller ved et tårn, som styrtede ned over dem) var større syndere end alle andre eller mere skyldige? Nej, siger jeg, men hvis I ikke omvender jer, skal I alle omkomme som de” (Luk 13:1-5).

“Siden du siger: Jeg er rig, jeg har samlet til huse og mangler intet, og du ikke ved, at hvis nogen er elendig og ynkelig og fattig og blind og nøgen, er det dig, så råder jeg dig til hos mig at købe guld, der er lutret i ild, for at du kan blive rig, og hvide klæder at iføre dig, for at din nøgenheds skam ikke skal ses, og salve til at salve dine øjne med, for at du kan se. ... Vær nidkær og omvend dig!” (Åb 3:17-19).

Hedenskabets genkomst

Donald G. Bloesch gennemgår i før omtalte bog de forskellige former for og typer af spiritualitet, der har været og er i kirken. Om den spiritualitet, som hører vores tid til, siger han (side 101-115), at den “står i et dramatisk modsætningsforhold til både klassisk mysticisme og den spiritualitet, som Bloesch kalder “bibelsk personalisme” (forstået som vandringer med Gud efter hans ord og i Hans Ånd). Den nye spiritualitet lægger vægt på nydelse og på udvikling og udfoldelse af selvet, hvor den gamle spiritualitet manede til forsagelse og selvopofrelse; den nye spiritualitet søger også magt og indflydelse, hvor den gamle gav afkald på samme.

Den nye spiritualitet varsler også hedenskabets genkomst. Den er både før-kristen og efter-kristen, og samler sig mere om denne verden og dette liv end om den kommende verden og det kommende liv.

Bloesch gennemgår derefter den nye spiritualitets kendetegn ved at beskrive dens historiske rødder og udvikling, dens metafysik, dens nøglebegreber og dens verdslige mysticisme og slutter med et afsnit, som han kalder “gudernes genfødsel”. Det er dette afsnit, vi især ønsker at hæfte os ved her, idet vi fornemmer, at det er her, at Bloesch mest har fingeren på pulsen, og hvor Jeremias’ ord får ny aktualitet.

Ligesom Ba’alerne i Israels falske gudsdyrkelse symboliserede og stod for naturrens gang og kræfter, gælder det samme for guderne i den græske og romerske mytologi. Analyserer vi indholdet af den nye spiritualitet nøjere, slår det os, hvor mange af de gamle guder, der er kommet tilbage. Bloesch nævner en hel række:

Gaia, jorden (moderguden). Hende møder vi i New Age i den opståede interesse, mange viser for indianerkulturer og andre former for animisme (“hele naturen er besjælet”) og stammerreligion og på kristen grund i den nye interesse for og hengivenhed, som jomfru Maria mødes med ikke alene i de romerske - og græske katolske kirker, men helt ind i frikirkerne. Gaia dyrkes også af radikale feminister, hvis ene lidenskab i livet er at detronisere alt, hvad der bare minder om mand.

Dionysos, beruselsens og orgiernes gud, vinder også flere og flere tilhængere.

For nogle er drifterne, nydelsen, seksualiteten, selve drivkraften i livet. Uden dem intet liv og ingen mening med livet. "Templer" er for mange moderne mennesker ikke et sted, hvor man samles om Gud og for at hylde og dyrke Gud, men et sted, hvor mennesket kan dyrke sig selv og alt, hvad der optænder dets lidenskaber.

Mars, krigsguden. Krigsfilm er populære som aldrig før. Mange film er ekstremt voldelige. Gadevolden er taget til. Blodige krige udkæmpes mange steder i verden, selvmordsbombere er daglig kost i Irak og mange andre steder i verden. Terror. Bin Laden og den ekstreme islamisme. Hellig krig. Frygt for terror og terrorbekæmpelse. En stigende tro på, at vold skal bekæmpes med vold. Irak, Libanon, Afghanistan, Kashmir, Tjetjenien, Gaza, Israel, Darfur - bare at nævne disse lande får os til at tænke på krig og daglig lemlæstelse og død for adskillige mennesker.

Kronos, tiden. På mange måder repræsenterer Kronos' tilbagekomst ikke en gammel guds genfødsel men tilsynecomsten af en helt ny gud. I den gamle verdensopfattelse er tiden noget, som skal overvindes, i den nye metafysik guddommeliggor vi tiden. Tiden evighedsgøres, bliver en del af evigheden, livet her og dets fastholden forlænges, udødelighed og evigt liv i tiden bliver målet, drømmen vi sætter enorme ressourcer ind på at virkeliggøre.

Tyche (græsk) og Fortuna (latin), heldet, chancen, sammentræffet, tilfældet, terningekastet. Jagten efter "lykken" er intens, spillelidenskab stor; butikker og gastronomiske madsteder bliver "templer" for os, powershopping gudstjeneste. Men også i filosofien og teologien betragtes tilfældigheden som oprindelsen til alle ting og som den afgørende faktor i den skæbne, hver enkelt bliver til del. Så vidt er det kommet, at Gud selv opfattes som vilkårlig, og at vilkårligheden og tilfældet råder selv hos ham. Det at blive kommer til at herske over det at være og proces over krise.

Adonis, ynglingens gud, ungdommens gud. Dyrkelsen af ungdommen, historieløsheden, fravalget af erfaring og de ældre og satsningen på de unge i samfund og kirke sammen med snobberiet for de unges kultur er et af de kendetegn, hvormed vores tid mest markant adskiller sig fra tidligere tider. Ungdomsårene søges fastholdt nærmest i det uendelige,

og man ofrer gladelig store summer og udsætter sig for ubebehageligheder og grænseoverskridende strabadser for at bevare illusionen om, at man er evig ung. Døden og støvets forfald fortrænges og benægtes, man nægter at blive voksen og moden og ser på sig selv som usårlig og udødelig. Det er ubeskriveligt tragisk.

Hermes, opfindelsernes, fortagsomhedens og handlens gud. Moderne tid er på godt og ondt frem for alt teknologiens tidsalder. Samtidig med, at vi glæder os over de mange teknologiske fremskridt, bærer vi også en smule for dem. For hvor fører de os hen? Ender de med at tage magten fra os. Det er også klart, at etikken og juraen ikke udvikler sig med samme hastighed som teknologien, og det efterlader os med mange ubehagelige og åbne spørgsmål og med mange dilemmaer. Produktiviteten og "fremskridtet" er tidens løsenord og sætter dagsordenen også for den åndelige udvikling i samfundet.

Bloesch opsummerer kapitlet om den nye spiritualitet med følgende ord:

"Moderne tid betegner en bevægelse fra monoteisme til pluralisme, fra trinitet til panenteisme, fra deisme til hedenskab. I den nye spiritualitet gøres Helligånden til "Livets Strøm" eller "Livets Kildespring". Jesus Kristus bliver en model for og et eksempel på superekstistens mere end på den kærlighed, som ofrede sig selv og stedfortrædende dør for vor synd og brøde. Lidenskab, som bærer postmodernismen frem, er viljen til magt og viljen til selvopholdelse og liv snarere end viljen til at tjene uden at forvente sig

noget igen. Friedrich Nietzsche forstod med rette, at vi taler om to så forskellige verdenssyn, at de aldrig vil kunne bringes sammen. Den nye spiritualitet bebuder en radikal omkalfatring af værdierne, som betyder, at de magtfulde dyrkes og berømmes, og de svage foragtes. Det er den udfordring, kirken står med, og som tvinger den til at komme med en profetisk advarsel til en kultur, som skamløst tilbeder de nye guder, som i virkeligheden bare er de gamle guder i en ny skikkelse".

Så vidt Donald G. Bloesch.

Kristne formanet flere steder i Det Nye Testamente til årvågenhed, og vi advares både mod verden, mod tidsånden og mod at lytte til "vildledende ånder og dæmoners lærdomme". Svækkelsen af vort åndelige beredskab er en del af fjendens strategi, ikke mindst når de tider, som Paulus profetisk kalder "de sidste tider", er inde.

Kendskabet og tilliden til Guds Ord er på retur, og fra mange kristne ledere lyder det, at vi skal være positive og afholde os fra kritik. Derfor er vi udsatte, og derfor bør vi så meget des mere give agt på, hvem Gud er, sådan som Jeremias' appel til os lyder (10:11-12), og tage ordene i 1 Johannes 5:19-21 til os:

"Vi ved, at vi er af Gud, og at hele verden ligger under for den Onde. Men vi ved, at Guds Søn er kommet, og at han har givet os forstand, så vi kan kende ham, som er den Sande; og vi er i den Sande, i hans Søn, Jesus Kristus. Han er den sande Gud og det evige liv. Kære børn, vogt jer for afdugerne.

Ordforklaring:

Monoteisme: Troen på én Gud.

Pluralisme: Teologisk set er pluralismen et forsøg på mod enhver skrifts- og beendelsesmæssig tradition at tage enhver mening for gode varer og dermed principielt sætte spørgsmålstejn ved kirkens læregrundlag eller opløse den.

Trinitet: treenighed; udfoldelse af troen på den ene Gud, der har givet verden liv gennem skabelsen, historisk set har åbenbaret sig i Jesus Kristus og givet sig til kende i Helligånden.

Panenteisme: "alt i Gud-lære"; hele verden er i Gud, men Gud er mere end verden. **Deisme:** Gud har skabt verden, men han styrer den ikke og griber over-

Moses' Spiritualitet

del 2

KRISTEN SPIRITUALITET 5

Af Louis Nielsen

Mødet med Jahve ved den brændende tornebusk og sendelsen til Israel og til Farao og Egypten var kun indledningen til de 40 næste og væsentligste år i Moses' liv, hvor han igen og igen både hørte Herren tale til sig og vise sig sine gerninger:

“Han kundgjorde Moses sine veje og israelitterne sine gerninger”, hedder det i Salme 103 vers 7, og i parentes bemærket er denne salmes henvisning til frelses- og åbenbaringshistorien (se også de følgende vers) en såre vigtig del af den måde, salmisten og hans medtilbedende oplever Guds miskundhed og hans velgerninger imod dem på.

Nu er formålet med denne serie af artikler ikke at skrive en biografi over

nogle bibelske personers liv, men at iagttage, hvordan Bibelen beskriver livet med Gud eller vandringen med Gud, som det konkret viste sig i disse menneskers liv. Og ud af Moses' lange, spændende og opbyggende livshistorie kan vi kun trække nogle få ting frem. Iøvrigt er Bibelen yderst selektiv med, hvad den tager med. Kun det, som direkte angår den historie, det er dens opgave at fortælle, tages med.

Moses kan ikke tænkes uden Israel, og Israel ikke uden Moses. Moses er Herrens tjener, der som tjener er tro i “hele Guds hus” (Heb 3:5), og hans liv tjener som “et vidne om det, som engang skulle komme” (Heb 3:5; 11:23-29).

Moses lever midt i Israel, er mellemmanden, talsmanden, som mødes med Gud og hører på Israels vegne, hvad Gud siger til sit folk og også repræsenterer det

for Gud, og er dets største og ømmeste forbeder.

Der er uden tvivl i megen moderne spiritualitet et alt for stort jeg-fokus. Igen og igen spørges der: “Hvad siger denne tekst mig?” og “Gud sagde til mig”. Og det er naturligvis vigtigt at have en personlig tro og et personligt forhold til Gud, men i Bibelens optik er folket, Israel, kirken vigtigere end den enkelte, og det Gud siger til mig er først og fremmest det, han fortæller og siger til sit folk. Det liv, vi har sammen med Guds folk, er på sin vis vigtigere end det liv, vi hver især lever.

For Moses betyder Israel, betyder Guds folk så meget, at han ikke kan tænke på sit eget evige ve og vel uden at tænke på det. Han giver gerne afkald på sin egen salighed, hvis det kan gavne Israel. Uden Israel har hans eget liv ingen mening og ingen pointe. Den dybe og tilsyneladende uovervindelige krise mellem Jahve og Israel, som er opstået efter tragedien med guldkalven og det åbenlyse brud på pagten og oprør og frafald, som denne repræsenterer, bliver også en krise af dimensioner for Moses og hele hans eget gudsforhold (2 Mos 32-34).

En ægte dialog

2 Mosebog 32-34 er en af de mest intensive dialoger, vi har mellem Gud og mennesker i hele Bibelen. Gennem den kommer Moses (og dermed vi) til at kende Gud en hel del bedre. Gud ved naturligvis alt om os på forhånd. Han kender os forfra og bagfra, ved alt om os, hvordan vi er bygget, hvad vi tænker, hvor vi står og går, alt om os har han

rede på, som David vidner så intenst og herligt om det i Salme 139.

Han har ikke behov for, at nogen skal fortælle ham, hvad der bor i mennesket, alt det ved han besked med (Joh 2:25). Men i sin enerådende suverænitæt kan Gud vælge at lade det, han ved om os, komme til orde gennem det, vi fortæller ham selv. Det er ligesom det, Jahve vælger at gøre i 2 Mosebog 32-34.

For der er her tale om en ægte dialog, ikke om en dialog på skrømt. Vi kan aldrig udtømmende gøre rede for den Almægtiges planer og veje; der vil altid være noget, som undslipper os, og som vi ikke forstår (Rom 11:33-36).

Det forekommer mig muligt at tro, at Gud både ved, hvad han vil, og hvad han vil gøre, og dog kan han samtidig, hvor og når det måtte behage ham indlede en dialog med sine tjenere og lade i noget omfang sin endelige handling afspejle, at denne dialog har fundet sted. Med det ønsker vi på ingen måde at gøre os til talsmænd for procesteologien eller tale den "åbne theismes" sag.

Større indsigt

Gennem den tid, der er gået, siden det første møde med Gud ved den brændende tornebusk har Moses lært en hel del om Jahve, navnlig om hans kraft og væld, men også om hans hellighed og majestæt og hvor frygtindgydende han er. Nu får han indsigt i, hvordan Jahve tænker, hvordan Jahves væsen er. Og han har også fået indsigt i, hvordan han selv er, og hvordan Israel er, og det er Jahves tilstedeværelse i livet, som har givet ham denne indsigt.

Mon ikke det stadig er sådan, at det er i vort forhold til Gud, at vi kender os selv bedst? Det lader sig ikke rigtig gøre at være en anden end den man er, hvis det virkelig er ham, vi omgås. Hvor finder vi ellers frimodighed og tillid, ihukommende vore mange fejl og brist, til at komme videre?

Guds nåde og tilgivelse er aldrig selvfølgelig, aldrig en ret, vi kan gøre krav på. Men uden tilgivelse og uden nåde klarer vi ikke livet. Uden den "syndsforladelse, der er hos Gud" (Sl 130:4), er vi fortabte.

Det er den sandhed, som der mere end noget andet åbnes op for i dialogen mellem Moses og Jahve efter tragedien ved foden af Sinais bjerg. Israel har ved sit oprør og ved sit brud af pagten tabt

Er det ikke stadig sådan, at det er i vort forhold til Gud, at vi kender os selv bedst?

enhver ret og ethvert krav, det måtte have følt, at det havde på Gud.

Jahves første reaktion er da også, at han i sin vrede vil tilintetgøre dette folk. Det er ham ikke værd, og han vil aldrig få det til at blive det, han vil, det skal være (32:10). Jahve vil kunne opfylde sin plan og holde sit løfte til fædrene uden det, og han tilbyder at gøre en helt ny begyndelse med Moses og hans æt.

Moses elsker uden tvivl Israel, men der er noget, der er større for ham end Israel og ham selv forøvrigt - Guds ære (32:12 ff): "Hvorfor skal egypterne kunne sige: 'Han havde ondt i sinde, da han førte dem ud; han ville dræbe dem i bjergene og udrydde dem fra jordens overflade'".

Kommet ned fra bjerget ser Moses nu ved selvsyn, hvor løssluppet folket er, og hvor åbent det har lagt sig for dets fjenders had og skadefryd. Han indser også, hvor håbløs en opgave det bliver at bringe dette folk ind under Guds lov.

I vrede slynger han budenes tavler indristede med Guds egen skrift fra sig, så de knuses mod bjergets fod. Klart indser han, at pagten er uigenkaldelig brudt, og at skal der være en fortsættelse, må der en hel ny begyndelse til, en ny nåde fra Gud. Skylden er det ikke til at komme uden om. Mange må også dø (32:15-29).

Men der er en dag i morgen (vers 32). Også efter oprørets, syndens, tøjleløshedens og dommens og straffens dag. Ikke bare en dag i en række af dage, som naturligt og lovmæssigt indfinder sig, men en dag, som forkynnder, at "Gud er for os en gud til frelse, hos Gud Herren er der vej ud af døden" (Sl 68:21), en dag som forkynnder, at "Herrens miskundhed er ikke til ende, ikke brugt op, hans nåde er ny hver morgen, hans trofasthed stor" (Klages 3:22-23).

Moses "går op til Herren" (vers 30) og taler Israels sag for ham, ja sætter sin egen stilling i forhold til Gud ind for dets skyld: "Hvis du ikke vil tilgive dem deres synd, så slet mig af den bog, du fører" (vers 32). Og Herren hører Moses, men er forholdet efter dette det samme, som det var? Teksten er ikke eksplicit tydelig her. For ganske vist vil Herren føre det til det sted, han har lovet og sagt, men vil han selv gå med? og en straf udover den, folket allerede har lidt, venter det forude (vers 34).

I det følgende kapitel meddeler Moses folket Herrens svar (33:1 ff.), og svaret er nu tydeligt: "Jeg vil ikke selv drage op iblandt jer, for I er et stivnakket folk, og jeg kunne komme til at tilintetgøre jer undervejs" (vers 3), og teksten fortsætter: "Da folket hørte disse hårde ord, holdt de sorg; ingen tog sine smykker på" (vers 4).

Igen er teksten (vers 5-6) ikke så tydelig, som vi kunne ønske, men er det ikke som om, at Herren som svar på folkets sorg siger til det, at han vil tænke over, hvad han vil gøre? Er det ikke ligesom, at der åbnes en mulighed for, at "Herren kan komme på andre tanker" og alligevel personligt "drage op iblandt dem"?

I hvert fald er det det spørgsmål, som vers 12-23 handler om.

Versene 7-11 synes at afbryde den naturlige udvikling i historien. Litterært er deres funktion at øge spændingen. Sammen med Israel venter vi jo i åndeløs spænding på, hvad Gud endelig vil bestemme sig til at gøre som svar på folkets reaktion på Herrens hårde ord til det.

Der er også flere uklarheder i den lille indskudte beretning i vers 7 til 11. Hvad skal den fortælle os?, og hvad med Åbenbaringsteltet omtalt i disse vers. Er det det samme som det inderste teltrum i Tabernaklet, hvor Herren åbenbarede sig over nådestolen med herlighedens

keruber? Eller er det et andet telt, et telt for sig selv? Det er et spørgsmål, som det er svært at give et nøjagtigt svar på. Men vi hælder til den anskuelse, at det er telt for sig selv.

Teltet rejses i god afstand fra Israels lejr. Det er stadig sådan, at der oprettes en slags sikkerhedszone mellem Jahve og hans folk. Men det er også sådan, at Jahve kommer til sit folk, kommer for at tale med Moses, og at folket fra deres teltdøre synligt kan se og iagttage, at Jahve kommer og går, og at hans tilstedeværelse synligt kan ses af skysøjlen, som holder vagt ved indgangen til teltet. Og folket hilser Jahves tilsynskomst og kaster sig ned hver i sin teltåbning. Og Jahve taler med Moses ansigt til ansigt, som det ene menneske taler med det andet.

Ét med Guds folk

Den næste sekvens i historien (vers 12-23) er i sandhed overraskende, som den er uventet. Moses præsenterer Herren for, hvad Herren selv har sagt, både at han "skal føre dette folk op" (til Kana'an, det lovede land), vers 1, og "Jeg kender dig ved navn, du har fundet nåde for mine øjne". De sidste ord er intens personlige og gælder kun ham. Alligvel er det umuligt at tænke Israel ud af dem.

Som Moses havde insisteret på det tidligere, insisterer han på det igen: Israel og han hører sammen, og han ønsker ikke en fremtid for sig selv uden Israel. Guds specielle nåde mod ham må være, at Guds vilje og vej med Israel må blive kendt af ham, så han kan tjene Guds plan med Israel.

For Israel er Guds folk, og det skal forblive Guds folk, uanset hvad. Sådan en opgave kan han ikke klare uden, at Herren altid er der, og altid giver råd og sender hjælp. For kun Herren kender sit folk og ved, hvad han vil med det. Hvem Herren vil sende til at gå foran og til at vejlede og hjælpe Moses og Israel (vers 12) kan kun være Jahve selv. Og det vidunderlige sker, at Jahve lytter til sin tjeners plæderen og siger ja til selv at gå med og gå foran: "Jeg vil selv gå med og skaffe dig et sted at bo" (vers 14).

Verden hader, at Gud er suveræn; verden hader derfor også, at Gud er en udvælgende Gud, verden hader, at Gud har et folk, som han udtager som sit eget folk og sætter til at gøre hans navn

Verden hader, at Gud er suveræn og er en udvælgende Gud og har et folk.

kendt, så "hans frelse kan kendes på den vide jord" (Es 49:6; 52:10).

Denne partikularisme (hævdelse af at nogen og noget er noget særligt; det modsatte af universalisme) er en anstødssten for den menneskelige tanke, en forargelse ligesom korset er en forargelse. Men Israel er Guds folk, og Gud vedkender sig det som sit folk, også efter alt det forfærdelige, som lige er sket, og Herren vil fortsat gå foran sit folk og åbenbare sit navn og sin herlighed for det (vers 15-17).

Ønsket om at se Gud

At Herren viser Israel og Moses en sådan nåde, giver Moses frimodighed til at bede: "Lad mig dog se din herlighed!" (vers 18). At bede om at se Guds herlighed, som Moses beder om det her, er det nærmeste, man kan komme det at bede om at se Guds ansigt, se Gud selv.

Moses har allerede haft flere glimt af Herrens herlighed, for hver gang og hvor som helst Herren åbenbarer noget af sig selv, hvad enten det sker gennem ord, Herren taler eller undere, han gør, ser mennesker noget af hans herlighed. Men her handler det om at se Gud selv. Og det syn er for meget for noget menneske, for "intet menneske kan se mig og beholde livet" (vers 20).

Paulus siger det samme i 1 Tim 6:16. Kun når Guds herlighed kommer til os formidlet gennem Det evige Ord, Guds Søn, som "blev kød og tog bolig iblandt os" (Joh 1:14), kan vi se Guds herlighed, men formidlet gennem ham, som både er sandt menneske og Guds billede, herlighed og afglans (1 Kor 15:49; Kol 1:15; Heb 1:3).

Ved tro på evangeliet og modtagelse af evangeliet skinner Guds lys gennem mørket, og vi ser Guds herlighed reflekteret på Jesu Kristi ansigt (2 Kor 3:7-4:6). Og en dag ser vi ham, som han er og bliver ham lige" (1 Joh 3:2), og Jesus taler om, at "de rene af hjertet skal se Gud" (Matt 5:8) og i synet af den evige verden, Guds egen verden i Åb 21 og 22 siges det, at "hans tjenere skal tilbede ham, og de skal se hans ansigt og bære hans navn på deres pande" (22:4). Men det er tydeligt, at salighedens syn, forklarelsens syn hører himlen og den evige salighed til, og gælder ikke livet nu, men da og kun da "skal vi se ansigt til ansigt", og ikke som i en gåde, som i et spejl som her (1 Kor 13:12).

I sin fulde udstrækning og i sin fulde betydning kan Moses' bøn ikke opfyldes i jordelivet, men så langt som den overhovedet kan opfyldes, indrømmer Gud sin tjener en opfyldelse: "Her hos mig er et sted, stil dig på klippen. Når min herlighed går forbi, stiller jeg dig i klippespalten og dækker med hånden for dig, til jeg er kommet forbi. Derefter tager jeg min hånd væk, så får du mig at se fra ryggen. Mit ansigt må ingen se." (vers 21-23).

Fortællingen om Moses ved Sinai, om hans møde med Gud som formidler og mellemmand for pagten mellem Jahve og Israel, om hans plæderen Israels sag for Gud, om hans dybe kærlighed til Israel og om hans bøn om, at Israel skal bevares som Guds folk og bevare sit kald i frelseshistorien, og at han må kende både selv personligt Guds vej og Guds tanker og kende den for Israel er i sandhed et af frelseshistoriens højdepunkter og en af dens vigtigste begivenheder. Alene af den grund påkalder den sig al vor opmærksomhed og al interesse. Men hvad har den med vort emne om spiritualitet, bibelsk spiritualitet at gøre?

Det er det næste, vi må i gang med, men artiklen har allerede nået sin fulde længde, så det må nok vente til næste artikel.

Forførelse og vildfarelse

**Louis Nielsens kommentar til kapitel 7
"Mest om dværge" i C. S. Lewis'
Narnia-bog "Det Sidste Slag"**

Kapitel 6, husker vi måske, endte med en opstemt og særdeles optimistisk konge. "Strømmen er vendt", proklamerer Tirian, og hver en fiber i hans krop råber om sejr. "I morgen vil vi hænge aben i det højeste træ i Narnia".

Stemningen i det kapitel, vi her har foran os, er en helt anden. Forførelse, hvor let gennemskuelig og amatøragtig udført den end er, er ikke sådan at ryste af sig og gøre sig fri af; det må Tirian og den lille skare af trofaste, han har omkring sig i sandhed erfare, og denne bitre lektie optager det meste af kapitel 7.

Tirian og hans venner befrier de tilfangtagne dværge, der er på vej til en slavestjeneste i mogulens miner, men de

høster ingen som helst taknemmelighed for det, tværtimod.

Dværgene har som næsten alle andre i Narnia troet på abens løgn om, at Aslan er kommet og er vred på Narnia og alle dets skabninger og nu har solgt dem til dets bitreste fjender, calormenerne og deres mogul. Og overfor det er der ikke andet at gøre end at resignere og underlægge sig.

"Har mogulen vundet et stort slag og erobret jeres land", spørger Tirian dem om, og fortsætter "siden I så villigt drager af sted for at dø i Pugrahans saltminer?" Og dværgene svarer "Aslans ordre. Aslans ordre. Han har solgt os. Hvad kan vi gøre mod ham?"

Vildledende historie

Vi har tidligere udtrykt vor forundren over, at langt det store flertal af Narnias

skabninger går så meget fejl af den sande Aslan og åbenbart kender ham så dårligt, at de lader sig forføre af den vildledende historie, aben har præsenteret dem for. Men overfører vi det til menneskene og vores verden, skulle vi måske ikke undre os.

Ifølge Jesus er der åbenbart "mange", som når de kommer i hans navn og siger: "Jeg er Kristus!", som vil lade sig føre vild (Matt 24:5-6). "Onde mennesker og bedragerer", siger Paulus "vil komme længere og længere ud i det onde, føre andre vild og selv fare vild" (2 Tim 3:13).

Den sande Hyrde (Aslan) vil kendes på, at han er og forbliver den samme, hans ord de samme; han går ikke fra sine får og prisgiver dem til død, fortabelse og onde magter, han elsker dem, sætter sit liv til for dem, leder dem, vogter dem, kender dem ved navn (Joh 10:1-18), holder fast ved dem.

Havde Narnias indbyggere virkelig holdt fast ved fortællingen om Aslan, og havde de troet den, ville de ikke have ladet sig lede vild. Tragedien er, at fortællingen nok erindres, men kun som en svag reminiscens, ikke som den grundfortælling ud fra hvilken livet leves og alting prøves på.

Det ulykkelige frafald fra Aslan og den sande overlevering om ham, som vi oplever her, må vi i virkelighedens verden være beredt på, at vi kan komme til at møde i kirken, ikke mindst som historien bevæger sig mod endetiden.

Apokalyptisk drama

Både Jesus og apostlene synes at have set dette og advarer mod det. "Først" (før enden kommer), siger Paulus tydeligt og klart, "skal nemlig frafaldet komme og lovløshedens menneske åbenbares, fortabelsens søn, modstanderen, der ophøjer sig over alt, hvad der hedder Gud og helligdom, så at han sætter sig i Guds tempel og udgiver sig selv for at være Gud" (2 Thes 2:3-4).

Det er som om, at Lewis i "Det sidste slag", den sidste fortælling om eventyrriget Narnia, inspireres af Det Nye Testaments apokalyptiske passager og flere steder inddrager dem i udviklingen

af dramaet. Han vender senere i kapitlet tilbage til dette tragiske tema reflekterende yderligere over det. Det optager ham åbenbart meget og fylder ham med vemod. Måske genspejler hans uro en fristelse, han har kendt fra sig selv, og som vi alle kender fra os selv.

“Se!” sagde Tirian, idet han trak Pusle ud i lyset. “Det er alt sammen løgn og bedrag. Aslan er ikke kommet til Narnia. I er blevet narret af aben. Dette er det væsen, han viste frem foran stalden. Kig på det”. Nu, hvor dværgene stod tæt på æslet, havde de svært ved at forstå, at de nogen sinde havde kunnet lade sig narre af det.”

Nej, hvordan kan man, hvis man nogen sinde har hørt om den sande Kristus, komme til at forveksle ham med nogen af de mange bedragere der i historiens løb har hævdet at være ham. Hvordan kan menneskeheden (“hele jorden”) lade sig forføre til “undrende at følge dyret og tilbøde dragen” (Åb 13:3-4)?

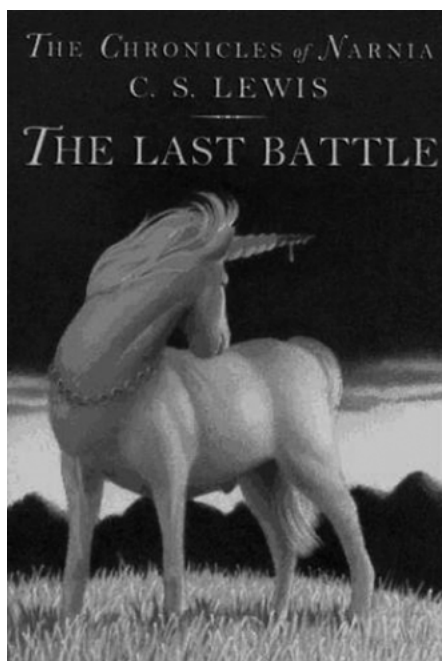
Kun den bibelske åbenbaring om syndefaldet og menneskets fastholdte uroprør mod Herren Gud dets skaber kan forklare dette mysterium. Kun Guds kraft åbenbaret i evangeliet om Jesus Kristus kan rive os ud af mørkets og løgnens magt. Derfor er det også så altafgørende vigtigt, at vi, medens tid er, “tager imod kærlighed til sandheden, så vi kan blive frelst” (2 Thes 2:10).

Desværre fører dværgenes undren over, at de har ladet sig snyde og bedrage, ikke til omvendelse og til at lade deres frustration over, at de har ladet sig narre vende indad mod dem selv og deres bedragerske hjerter.

Lyset dæmrer, løgnen brudt

De calormske soldater begynder nu at ane uråd, og deres spyd er ikke længere “hævet til hilsen”, men “sænket med spidsen pegende mod Tirian”. “Må vi høre løsenet,” sagde soldaternes anfører. “Dette er mit løsen,” sagde kongen, idet han trak sit sværd. “Lyset dæmrer og løgnen er brudt. Forsvar dig, din hund, for jeg er Tirian af Narnia.”

Historien, dramaet, plottet, ordene, koloritten, sceneriet er alt sammen ægte narnisk og giver selvstændig mening. Fortællingen bærer sig selv. Men samtidigt er associationerne til Det Nye Testamente umiskendelige. F.eks. siger Jesus:

“Som lys er jeg kommet til verden, for at enhver, som tror på mig, ikke skal blive i mørket” (Joh 12:46). Og i sit første brev skriver Johannes, at “jeg skriver til jer, fordi I kender sandheden og ved, at ingen løgn kommer af sandheden” (2:21). Og endelig skriver Paulus: “I kender tilmed timen og ved, at det er på tide at stå op af søvne. For nu er frelsen os nærmere, end da vi kom til tro. Natten er fremrykket, dagen er nær. Lad os da aflægge mørkets gerninger og tage lysets rustning på” (Rom 13:11-12).

Og “kaste sig over soldaterne” er just det Tirian og Eustace gør, kongen nærmest euforisk, Eustace bange og bleg, men heroisk og tapper. Sandhedens dæmring og gennembrud i Tirian gør ham modig og kampklar. Han skylder ingen nogen undskyldning. Han er en mand, en konge, Narnias konge, og han er i tjeneste for den store konge, Aslan.

Dette mod kommende fra Himlen, fra overbevisningen om, at Jesus lever, og at han er alles Herre, hvor det dog savnes i kirken i dag.

Men sejrusrusen fik ikke lov til at vare længe.

“Nu er I fri, dværge. I morgen vil jeg føre jer alle i kamp, så hele Narnia kan blive befriet. Et trefoldigt leve for Aslan!” Men dværgenes reaktion var mildest talt nedslående. Et fåtal af dem (cirka fem) gjorde et halvhjertet forsøg på at råbe hurra, men de fleste andre stod bare og mumlede. Og der var nogen, der slet ikke sagde noget. “Forstod de det ikke?” sagde Jill utålmodigt. “Hvad er der i vejen med

jer dværge? Hørte I ikke, hvad kongen sagde? Det er alt sammen overstået. Aben kommer aldrig igen for at blive herre over Narnia. Alle kan vende tilbage til deres daglige dont. I kan få det rart igen. Er I ikke glade?”

Vi kan kun gætte, og måske er vort gæt et skud i tågen, men er det ikke som om, vi i Jills mægtige tale hører en reminiscens af Lukas’ fortælling om påskemorgen, hvor det om kvindernes vidnesbyrd om Herrens opstandelse siges, “at det lød for dem (for apostlene) som løs snak, og de troede ikke kvinderne” (24:11)?

Undrende spørger vi: Ville opstandelsesvidnesbyrdet overhovedet være blevet troet, hvis det ikke var for Herrens personlige tilsynekomst for apostlene og navnlig for hans ræsonneren med dem og ligefrem hans bevisen ud fra Skrifternes vidnesbyrd, at dette var hvad virkelig var hændt? Hvor er vi dog vantro, blinde og uvidende, indtil Helligånden kommer og overbeviser os. Vi finder næppe dværgenes reaktion sympatisk; faktisk er den tragisk, dybt oprørende og utaknemmelig, men hvor typisk også for os mennesker, endda for apostle. Med lethed kan vi genfinde os selv i dem.

Flove og forførte

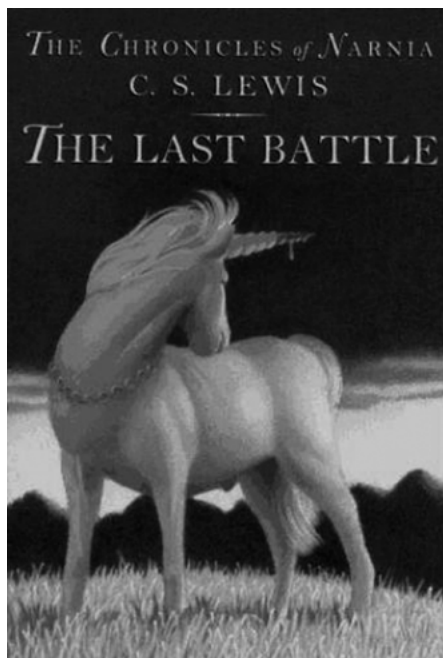
Men det skal blive værre endnu med vore venner, dværgene. “Aslan har sendt os,” siger Jill. Og her skildres så reaktionen:

“Dværgene kiggede alle sammen på hinanden og grinede - men ikke fordi de var glade. Det var hånlige grin. “Tja,” sagde den sorte dværg (hvis navn var Grifle), “jeg ved ikke, hvordan I har det, men jeg synes jeg har hørt mere end nok om Aslan.” “Det er rigtigt, det er rigtigt,” knurrede de andre dværge. “Det er alt sammen fup; fup og svindel.” Hvad mener I?” sagde Tirian. Han havde ikke været bleg, da han kæmpede, men nu var han bleg. Han havde troet, det ville blive et smukt øjeblik, men nu begyndte det mere og mere at ligne et mareridt. “I må jo tro, at vi har jord i hovedet,” sagde Grifle. “Vi har ladet os narre én gang, og nu forventer I, at vi skal lade os narre igen. Vi gider ikke høre flere skrøner om Aslan. Se på ham et gammelt æsel med lange ører!” “Nej, nu gør I mig gal i hovedet!” sagde Tirian. “Hvem af os har nogen sinde påstået, at det var Aslan. Det er abens efterligning af den rigtige Aslan. Har I ikke fattet det?” “Og I har vel en

bedre efterligning, formoder jeg!” sagde Grifle. “Nej, tak. Vi er blevet narret én gang, og vi lader os ikke narre igen.” “Jeg prøver ikke at narre jer,” sagde Tirian vredt. “Jeg tjener den rigtige Aslan.” “Hvor er han? Hvem er han? Lad os se ham!” sagde flere af dværgene. “Tror I, at jeg går rundt med ham i lommen, I tåber?” sagde Tirian. “Tror I, at jeg kan få Aslan til at komme bare ved at kalde på ham? Han er ikke en tam løve.” I samme øjeblik, som han sagde dette, gik det op for ham, at han havde dummet sig. Dværgene begyndte straks at gentage “ikke en tam løve, ikke en tam løve” med vrængende stemmer. “Det er præcis, hvad de andre fupmagere blev ved med at sige til os,” sagde en af dem. “Mener I, at I ikke tror på den rigtige Aslan?” sagde Jill. “Men jeg har set ham. Og han har sendt os hertil fra en anden verden.” “Åh, ja,” sagde Grifle og smilede bredt, “det siger du. De har rigtigt lært dig, hvad du skal sige, hva? Du kan det hele udenad, ikke?” “Din tølper!” råbte Tirian. “Du vover at beskyldte denne unge dame for at stå at lyve dig op i dit åbne ansigt?!” “Du er godt skåret for tungebåndet, kammerat,” sagde dværgen, “men jeg tror ikke, vi ønsker flere konger - hvis du er Tirian, og jeg synes overhovedet ikke du ligner ham - ikke mere, end vi ønsker flere Aslan’er. Næ, fra nu af vil vi selv bestemme og ikke falde på knæ for nogen. Er du med?” Det er rigtigt,” sagde de andre dværge. “Vi vil selv bestemme nu. Vi er færdige med Aslan, færdige med konger, færdige med tåbelige historier om andre verdener. Vi dværge bøjer os ikke for nogen”. Og de begyndte at stille sig tilbage på deres pladser for at marchere hjem til det sted, de var kommet fra.”

Jeg har medtaget denne lange sammenhængende dialog, fordi den klart afspejler et forløb, hvor frustrationen og flovheden over at være blevet narret og blive taget ved næsen efterfølges af ikke alene vantro men også af kynisme, hån, afvisning og til sidst ligefrem oprør. Det er en forfærdelig tragedie, vi er vidne til her. Intet under, at Tirian nu bliver bleg og oplever det hele som et mareridt.

Afsnittet er også en øjenåbner for, hvor vigtigt det er i sådanne tilspidsede situationer ikke at sige de rigtige ting i den forkerte situation. For det er jo både sandt og rigtigt, at “Aslan ikke er en tam løve”, men nu, hvor dette slogan har været abens skræmmevåben til at få narnierne vendt bort fra Aslan, bliver dets gentagelse kun en bekræftelse for

dværgene af, at alt det med Aslan bare er løgn og latin og noget magtglade mennesker bruger til at manipulere dem med. Aslanskikkelsen og alt, hvad den står for, er ved abens forførelse blevet forfalsket ikke bare ved Pusle forklædt som løve, men endnu mere ved løgne om Aslans sande karakter og hensigter.

Forførelse er at bruge navne, ord og begreber fra det sande, men fylde dem med et helt andet indhold og bruge dem til fremme af et radikalt anderledes mål. Derfor understreger Johannes, at “ingen løgn kommer af sandheden”, for løgnen vil altid præsentere sig selv som sandheden. Og Jesus talte om falske krister, som sagde om sig selv “Her er jeg” og hvis tilhængere sagde “Se han er dér” (Matt 24:5; 23 og 24).

Ikke at tro det rigtige

Lewis’ refleksion og kommentar til den tragiske situation med dværgene kommer lidt længere henne i fortællingen:

“De prøvede ikke at trøste hinanden med ord. Det var svært at finde noget trøstende at sige. Tirian havde aldrig drømt om, at en af følgerne af, at aben havde prøvet at narre folk med en falsk Aslan, skulle blive, at folk holdt op med at tro på den rigtige. Han havde været helt sikker på, at dværgene ville slutte op om ham i samme øjeblik han viste dem, hvordan de havde ladet sig bedrage. Og den næste nat ville han have ført dem til Staldbakken og vist Pusle frem for

alle narnierne, og alle ville have vendt sig mod aben og det ville - måske efter en kort kamp med calormenerne - have været overstået. Men nu så det ud til, at han ikke kunne regne med noget som helst. Hvor mange andre narniere ville mon reagere på samme måde som dværgene?”.

Har Lewis ret i, at “en af følgerne af at blive narret med en falsk Aslan er, at folk holder op med at tro på den rigtige? Ja, desværre synes han at have megen ret i dette.

Vi taler i dag om en “afkristning” af mennesker og samfund, som hovedsagelig skyldes materialismen og sekularismen. Og denne afkristning ser vi alle vegne i den tidligere kristne verden. Liberalismen og modernismen har også gjort meget til at nedbryde troen, og det har kommunismen, og før nogen af disse åndsretninger har Islam gjort det. Islam - må vi ikke glemme - er opstået på kristen grund. Også forvanskninger af evangeliet og kristendommen som Jehovahs Vidner og Mormonerne har langt hen ad vejen virket med til, at “folk holder op med at tro på den rigtige”, den sande Jesus Kristus.

Det samme har naturligvis “forargelserne”, bekendende kristnes skandalisering af troen gennem uværdig livsførsel gjort. At det forholder sig sådan gør ondt, men det kan vel egentlig ikke overraske os. For “Ånden siger udtrykkeligt”, skriver Paulus til Timotheus, “at i de sidste tider skal nogle falde fra troen, fordi de lytter til vildledende ånder og dæmoners lærdomme, som udbredes ved løgnagtige læreres hyklery, folk der er brændemærket i deres samvittighed” (1 Tim 4:1-2).

Men selv nu er ikke alt kun bedrøvelighed. For der er dværgen Poggin, som det efter en stund, som syntes ham selv lang, lykkedes “at slippe væk fra de andre”, og som straks, han ankommer, bekender: “Jeg er på jeres side, herre - og på Aslans. Hvis I vil give mig et dværge-sværd i hånden, vil jeg med glæde give mit liv for den gode sag”.

Fortællingen fortsætter for en stund i en lysere tone: “Naturligvis kunne én dværg ikke gøre den store forskel, men det var på en eller anden måde opmuntrende at have blot én med sig. Alle begyndte at se lysere på tingene - undtagen Jill og Eustace, for de var nu ved at gabe kæberne

af led og for trætte til at tænke på andet end at sove". Jamen, er det ikke herligt? Humoren og det gode humør mangler aldrig i disse fortællinger, selv ikke i nogle af de mørkere stunder. Men det gør de heller aldrig i kristendommen.

Beskrivelsen af den følgende morgenstund er også henrivende herlig. Læs den selv på side 82 og 83. Vore venner er få, og de er på vej til et drabeligt opgør med fjenden, og alligevel fortsætter livet med de daglige rutiner (og de skal gøres med samme omhu og samme pligtfølelse som ellers) og glæder, også glæden over et simpelt måltid, som nærmest forvandles til en fest. Her er bestemt ikke noget hængemuleri. Måtte det smitte af på alle os, som læser fortællingen.

Det er interessante ting, Poggin kan berette om. Og det handler nok så meget om katten Rødmis. Den ubehagelige "herre" optræder ikke første gang i fortællingen, og allerede første gang, vi præsenteredes for ham, anede vi uro og ubehag.

En tyk løgn

Rødmis' beretning om Tirians flugt må i sandhed kaldes en "værre røverhistorie". Den lyver groft om både Tirian og værre endnu om Aslan. Men løggen er så tyk og så gennemskuelig, at vi igen har stor grund til at undre os over, at nogen overhovedet kan tro den. Men sådan er det jo med Djævelens løgne, når vi bare én gang har set dem afsløret af ham, som altid siger sandheden, fordi han er sandheden. Men så hildede er vi i løggen, at just fordi han siger os sandheden, tror vi ham ikke (Joh 8:43-47; læs det!).

Aben Finte har lige fra begyndelsen

været en ikke bare uvederhæftig, egoistisk og selvdyrkende person, og format har han bestemt ikke, ikke engang til at gennemføre det forfærdelige værk, han har sat i scene. Og nu er "han begyndt at drikke", og hele løbet køres af Rødmis og Risda, calormenernes anfører. Rødmis er farlig, det har vi hele tiden fornemmet.

Han er gennemfalsk og slesk, men også klog og snu. Og han går ikke af vejen for "uhellige alliancer", så længe det tjener hans formål. Og på samme måde forholder det sig med Risda, selv om han optræder i religiøse gevanter. Men på bunden er han areligiøs og antireligiøs som Rødmis. Et kønt makkerpar.

Hvad mon Risda mente, da han proklamerede, at "Aslan ikke betød mere end Tash"?

"I mener altså, at ingen af dem eksisterer?" spurgte Rødmis. "Det er noget alle oplyste skabninger ved," sagde tarkanen. "Så forstår vi hinanden," spandt katten. "Er I, ligesom jeg begyndt at blive en smule træt af aben?" "Et tåbeligt, begærligt dyr," sagde den anden, "men vi må indtil videre udnytte ham. Du og jeg må lægge planer i hemmelighed og få aben til at danse efter vores pibe. "Ville det ikke være en god idé at indvie de mere oplyste narniere i vores planer?" sagde Rødmis. "Vi kunne tage dem en efter en for at være på den sikre side. Sagen er nemlig den, at de dyr, som virkelig tror på Aslan, kan vende sig mod os når som helst -de vil i hvert fald gøre det, hvis aben i tåbelighed kommer til at røbe sig (det, Rødmis her forudsiger, kom åbenbart ikke til at gælde for de dværge vedkommende, vi lige har hørt om. Men måske troede de ikke "virkelig på Aslan"?). Men de, som hverken tror på Tash eller Aslan, tænker kun på deres eget velbefindende, og dem

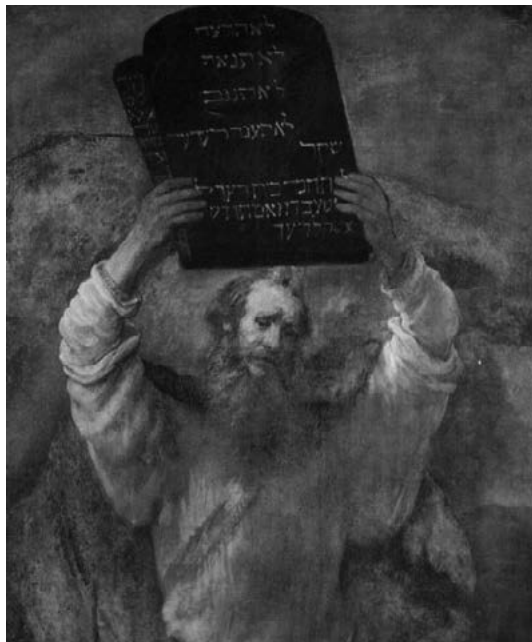
kan vi få med os, hvis vi lover dem, at mogulen vil belønne dem, når Narnia er blevet gjort til en calormensk provins." "En glimrende plan," sagde anføreren. "Men udvælg dem med omhu."

Rødmis' og Risda's anliggende er kun magten, den totale og uindskrænkede. Og for at det skal have nogen realitet, må Gud styrtes fra tronen. Ideologier (for Rødmis' vedkommende måske den kommunistiske) og religion (for Risda's vedkommende måske Islam) har potentiale i sig til at kunne bringe dem til magten. Men Rødmis og Risda er begge materialister, ateister og kynikere. Ejenommeligt som religion og en politisk magtideologi for en tid kan gå i spænd sammen og agere forbundsfæller. Men det er sket, sker og vil ske i historien. Johannes' Åbenbaring afslører, at Dyret har religiøse forbundsfæller og aktivt gør brug af dem, så længe det tjener dets formål. Jesus fraskrev sig magten, ydmygede sig, tog tjenerskikkelse på og døde på korset. Nu som før sanser mennesker ikke, hvad Gud vil, men hvad mennesker vil" (Matt 16:23). Kun Guds Ånd kan åbne vore øjne for det og bevare dem åbne.

Narnias skabninger var skabt til at være frie skabninger. Men kun Aslans kongedømme kan sikre dem det. Nu hvor så mange vender ryggen til Aslan, er der kun ufriheden og trældommen tilbage. Og så kan det iøvrigt være lige meget, om ufriheden kommer i Rødmis' udgave eller i Risda's, om den er politisk eller religiøs. Nu som som altid er det kun den, som "Menneskesønnen får gjort fri, der er virkelig fri".

Læs gamle artikler og abonner på bladet på:

www.kristentperspektiv.dk

Første Bud

du må ikke have andre guder end mig - del 1

For nylig udtalte en muslimsk leder, at han både var muslim og kristen. For ham var Bibelen en hellig bog og "en god muslim er kristen, og en god kristen er muslim". En lignende bekendelse kom en kvindelig præst i den episkopale kirke i Seattle i USA frem til, da hun erklærede: "Jeg er muslim og kristen, ligesom jeg er amerikaner af afrikansk afstamning og kvinde. Jeg er begge dele 100 procent".

Dette religionsblandereri bundet i en udbredt opfattelse af, at der ikke er én unik åbenbaring fra Gud, men mange åbenbaringer og veje til Gud.

Ingen religion har patent på sandheden og i et pluralistisk samfund må kristendommen finde sin plads på lige fod med andre religioner. Bibelens lære må pænt stille sig i køen sammen med andre udlægninger af åndelig visdom. Tidens mantra er, at vi alle er på vej det samme sted hen, om vi kalder det himlen eller nirvana - uanset om rejsen går via forskellige personer eller medier, om vi tilbeder Kristus, Krishna, Buddha eller Allah er lige fedt.

At være spirituel eller et åndeligt søgende menneske er et plus-ord i dag. Men vær frem for alt søgende, ikke totalt

Af Carsten Thomsen

afklaret og påståelig om, at du alene har fundet sandheden. Det er ikke så vigtigt, hvilken religiøs retning, du går i, så længe du er tolerant, åben og oprigtig, så længe du ikke prøver at tvinge din sandhed ned i halsen på andre.

En journalist på Kristeligt Dagblad udtalte for nogle år siden:

- Jeg er kristen, og jeg tror på og er berørt af, at Gud elsker mig og alle mennesker. Jeg tror også på, at alle mennesker, som oprigtigt søger en mening, vil finde Gud. Uanset om vejen går gennem Buddha eller Blavatsky.

Det første bud er i skarp konflikt med denne holdning. Bibelen forkynder, at der ikke er nogen anden Gud, end den, som Skrifterne åbenbarer. Der er ingen anden vej til frelse end gennem Guds Søn, Jesus Kristus. Der er en uoverstigelig kløft mellem den kristne tro og andre religioner, ja der er en afgørende forskel på at være kristen og være religiøs.

Jesus sagde til ham: "Jeg er vejen og sandheden og livet; ingen kommer til Faderen uden ved mig". *Joh. 14:6*

Jesus er den sten, som blev vraget af jer bygmestre, men som er blevet hovedhjørnesten. Og der er ikke frelse i nogen anden, ja, der er ikke givet mennesker noget andet navn under himlen, som vi kan blive frelst ved. *Ap. G. 4:11-12*.

Vi forkynder, at I skal vende om fra disse tomme guder til den levende Gud, som har skabt himlen og jorden og havet med alt, hvad de rummer. *Ap. G. 14:15*.

Disse vers understreger, at det er absolut afgørende, hvordan mennesket forholder sig til Jesus Kristus (Læs også 1. Tim. 2:5). Ja, vi kan ikke længere tale rigtigt og sandt om Gud uden at forholde os til Kristus, som Guds Søn, verdens Frelser og Herre. Eftertrykket er ikke på, at han kender vejen til Gud, eller viser os vejen til Gud, nej, han ER vejen. Han ER sandheden. Han ER livet.

Jesus er ikke blot et eksempel, som vi bør efterfølge, selvom han er det. Han er vejen, hvilket vil sige, at man kommer til Gud gennem Jesus, ved at overgive sig til ham og tro på Ham.

Kristus er ikke bare stor, som Alexander den Store er stor. Nej, han er unik, - ingen guder, personer eller magter kommer i nærheden af ham eller bare

ved siden af ham i kraft, styrke og herlighed. Al ære og pris og lov må tilfalde ham, og han tåler ingen ligemænd.

Kristendommen er ikke nogen privat filosofi, men centrerer sig i stedet om Kristus og historiske fakta: At Gud selv åbenbarede sig og blev menneske og vandrede iblandt os.

At være kristen vil sige at have foretaget et afgørende og radikalt valg for Kristus. Der er ikke plads til, at vi tilbeder andre ting eller personer. Det er ikke et både-og, men et enten-eller.

- Ingen kan tjene to herrer. Han vil enten hade den ene og elske den anden eller holde sig til den ene og ringeagte den anden. I kan ikke tjene både Gud og mammon, siger Jesus.

Så bombastisk, radikalt og ja, "ensporet" taler Skriften. Så absolut og insisterende er Skriften i sit kald til mennesker. At de må omvende sig og vende sig fra afguderne, som de engang tjente. Og når de er blevet kristne, at de må fortsætte med at vogte sig for afguderne.

Denne forkyndelse er blevet betroet kirken, som har fået overleveret evangeliet, og den er kaldet til at give det videre til alle mennesker (Ap. G. 17:30-31).

Pluralisme, som er den moderne vestlige verdens ortodoksi, vender sig imod en sådan tale om en definitiv, absolut, universel og unik Frelser. Jesus må godt være frelser for dem, der tror på Ham, men forkyndelsen om, at alle skal tro på ham og kun kan frelses ved at bøje sig for ham er absurd og virker anmassende. At han er "sandheden" betragtes som arrogant og nedladende over for andre "sandheder". For det moderne menneske er han jo blot en blandt mange frelsere.

Men Bibelen insisterer på at være universel, for Kristus er ophøjet over alle andre, han er fra evighed til evighed den samme - Skaber, Frelser, Forløser og Herre. Herren er én!

Der hvor han ikke tilbedes, der undertrykkes sandheden og åbenbaringen om ham. Der kommer jøden, muslimen, buddhisten og ateisten ind under den samme dom. Det er afgudsdyrkelse. Der er ingen neutral grund at stå på. Ingen kan dække sig ind under sin egen religion og sige, at man da respekterer Jesus eller tro, at man ikke behøver at forholde sig til Kristus.

Læs følgende skriftsted med det første bud i baghovedet: "I må ikke have andre

guder end mig".

Og en tredje engel fulgte efter dem og sagde med høj røst: "Hvis nogen tilbeder dyret og dets billede og sætter dets mærke på sin pande eller hånd, skal han også drikke Guds harmes vin, skænket ufortyndet i hans vredes bæger, og han skal pines i ild og svovl for øjnene af de hellige engle og Lammets. Og røgen fra deres pinsler stiger op i evighedernes evigheder, og de har ingen hvile, hverken dag eller nat, de der tilbeder dyret og dets billede eller tager dets navn som mærke. Her kræves der udholdenhed af de hellige, dem som holder fast ved Guds bud og troen på Jesus".

Joh. Åb. 14:9-12

Kapitel 14 fortæller, at alle dem, der ikke tilbeder Lammets, tilbeder dyret. Enhver bærer enten dyrets mærke eller Lammets mærke. Jeg føler mig ilde tilpas over et sådant skriftsted. Kan man overhovedet citere det uden at blive kaldt en ufølsom fanatisk snævertsynet fundamentalistisk helvedesprædikant? Ja, man bør i hvert fald ikke citere det uden en stor portion selvransagelse og ydmyghed over for det profetiske ord.

Måske er det udtryk for, hvor påvirket kristne er af tidsånden, at vi nærmest skammer os over, at sådanne ting står i Bibelen. Hvor gerne vi ville nedtone Skriftens meget skarpe dom over afguder. Er syndefaldet virkelig så stort og skæbnesvangert? Er tilgivelse så nødvendig? Er der ikke noget håb for dem, der står uden for frelsen i Jesus Kristus? Er dommen så entydig sort/hvid? Hvorfor er der i stedet for himmel og helvede ikke en A og en B himmel. Det ville man da kunne forklare folk var rimeligt.

Og så igen. Det er netop her, at kristendommen adskiller sig fra verdensreligionerne - for anstødsstenen er netop ved korset, der hvor Guds kærlighed og nåde stråler klare og hvor menneskets synd og håbløse situation udstilles tydeligst. Al håb om frelse uden om Jesus knuses

her. Og omvendt - netop fordi mennesket kun kan frelses ved troen på Jesus og ikke ved egne selvretfærdige gerninger, så tilbydes frelsen til alle uden undtagelse.

Et unikt evangelium

Evangeliet er universelt og unikt, fordi Kristus er universel og unik. Fordi Gud blev menneske i den historiske person, Jesus Kristus, som levede på jorden, døde for vore synder, overvandt døden, blev ophøjet til himlen og sendte Helligånden.

Evangeliet er knyttet til Kristus, og disse historiske fakta. Men det er også et dybt personligt evangelium, for det knytter den enkelte til Kristus, forener den kristne med Gud på en måde, som ingen anden religion. Kristus er vor levende Frelser og Herre, der tager bolig i os, der leder os og styrker os.

Det er godt at skaffe sig et kendskab til andre religioner, der er heller ikke noget i vejen for dialog med buddhisten eller muslimen, men det må ikke ske på bekostning af evangeliet. Al snak om, at det egentlig til syvende og sidst er den samme Gud vi tilbeder, bare i en lidt forskellig forkledning, må afvises.

Kirken må fastholde dette unikke evangelium midt i en tid, hvor det enkelte menneske vil sammenstrikke sin egen personlige spiritualitet. Vi fastholder, at det er muligt at komme til erkendelse af evangeliet, som bliver kaldt "sandhedens ord". Hvor upopulært det end lyder, så fastholder vi, at Kristus er Sandheden med stort S. Gud har definitivt åbenbaret sig selv i Kristus. Der er kun én Gud, der er kun én Herre. Den treenige Gud alene må tilbedes og ophøjes.

"Hvad angår det at spise kød, som har været ofret til afguderne, så ved vi, at der ikke findes nogen afgud i verden, og at der kun er én Gud. For vel er der såkaldte guder, både i himlen og på jorden - der er jo så mange guder og så mange herrer. Men for os er der kun én Gud, Faderen; fra ham er alle ting, og vi til ham. Og for os er der kun én Herre, Jesus Kristus".

1. Kor. 8:4-6.

Vi vil i næste artikel fortsætte med det første bud med særlig fokus på afgudernes væsen og karakter i den moderne verden.

Af Carsten Thomsen

“Rejser til forskellige af Verdens fjerne folkeslag af Lemuel Gulliver, først skibslæge og derefter kaptajn på forskellige skibe. I fire dele”. Sådan lyder den lange titel på det, der siden uden dikkedarer er blevet til Gullivers Rejser.

Især børnene har taget de eventyrlige og eksotiske rejser til sig; særligt de første to rejser til Lilliput og Brobdingnag er genialt komiske og sætter fantasien i gang, mens den beske tone i den sidste rejse til houyhnhnmernes land ikke er for små børn. Her bliver satiren mere sammensat og svær at tolke.

Den engelsk-irske præst og journalist Jonathan Swift levede og virkede, da oplysningstiden var på sit højeste i starten af 1700-tallet. Oplysningstiden var især en reaktion på de blodige religiøse krige, der var blevet udkæmpet det forrige århundrede; kristendommen og de kirkelige institutioner blev udsat for hård kritik, mens man samtidig ophøjede videnskaben og den menneskelige fornuft. Der var en herskende optimisme og tro på fremskridtet, på menneskets evner, en tro på, at tilværelsens grundlæggende problemer og mysterier kunne gennemskues og beherskes af den menneskelige fornuft.

Swift var fortaler for den almindelige sunde fornuft, men han var ikke udelt begejstret for rationalismen og optimismen på menneskets vegne. Han kritiserede i sine satiriske skrifter oplysningstiden for at ignorere menneskets iboende synd og for at idealisere fornuften. Vi har stadig brug for en god portion af Swifts skepsis. Trods avanceret teknologi, medicinske fremskridt, intense psykologiske studier af det menneskelige sind, teoretiske studier af statsmagten og samfundets indretning og alskens “oplysning” og uddannelse, så kæmper mennesket stadig med de grundlæggende problemer i tilværelsen og synes ikke at være nået længere mod et idealsamfund, snarere tværtimod.

Swift har Bibelen på sin side, når han med profetisk ildhu kaster sig ud i sin bidende satire. Skriften gør flere steder brug af den, som oftest med en advarende profetisk tone, der skal få folk til at besinde sig og erkende egne begræns-

ninger og behovet for at erkende deres skaber i stedet for at tilbede skabningen.

Romanens “helt” Lemuel Gulliver er i høj grad præget af tidsånden i 1700-tallet og tilslutter sig oplysningstidens fremherskende ideer - og gennem hans oplevelser hudfletter den irske præst sin samtids stolthed, hovmod og utålelige overlegenhed. Gulliver selv må stå for skud, men også de folk han møder på sin opdagelsesrejse. Gulliver er bestemt ikke et synonym for Swift selv. Han kommer til syvende og sidst også ind under Swifts kritik, for selvom han er en god beskriver, er han ikke god til at analysere og se de forskellige samfunds fejl og mangler.

Lilliput

Den fantastiske fortælling begynder med forlæggerens forsikring om, at vi her skam har med en sandfærdig fortælling at gøre. Ja, Gulliver er blevet så kendt for sin sanddruhed, at hans naboer ofte siger: “Det er lige så sandt, som om Mr. Gulliver havde sagt det”. Blot må udgiveren erkende, at Gulliver til tider bliver lidt for omstændelig, så han har været nødt til at stryge utallige steder vedrørende vinde og strømforhold.

På den første rejse til Ostindien lider Gulliver skibbrud og redder sig i land ved lilleputternes kyst. Komikken er høj, når de små væsener - mindre end seks tommer - fører sig frem i al deres indbildskhed. De diminutive størrelser virker latterlige og naragtige, når de opblæste og stolte marcherer frem i flok under Gulliver, der skal agere triumfbue.

Her rettes skytset især mod Swifts samtids politikere og religiøse ledere med deres evindelige kævlerier og stridigheder - hvor må det se ud set fra et ophøjet sæde i himlen?

Kejseren er højere, næsten så meget som bredden af min negl, end nogen af hans hof, hvilket alene er tilstrækkeligt til at indgyde dem, der ser ham, ærefrygt.

Hvor god man er til linedans på sytråd eller at hoppe over en stav afgang, om man kan få de høje embeder.

Det er almindelig erkendt, at finansministeren, Flimnap, på stram line kan gøre et badutspring mindst en tomme højere,

end nogen anden af rigets stormænd er i stand til at præstere. Jeg har set ham udføre den store saltomortale flere gange i træk på et reb, som ikke var tykkere end et almindeligt stykke sejl garn. Min ven, gehejmesekretæren Reldresal, er efter min mening - men det er muligt, jeg ikke er nogen ganske uvildig dommer - nummer to efter finansministeren.

Der er en bitter strid mellem de lavhælede og de højhælede parti. Kejserens ministre går i sko med lave hæle, selvom de høje hæle er mere populære. Gulliver finder også ud af, at der har været en blodig religiøs krig over, om man skulle slå hul på ægget i den tykke eller tynde ende.

Brobdingnag

På Gullivers anden rejse stifter han bekendtskab med Brobdingnag, kæmpernes land. Gulliver er nu den lille og må kæmpe drabelige kampe med kæmpehvepse og frøer. Han bliver af landets dronning kun betragtet som et kæledyr - hvilket gør ham gal.

Da han fortæller landets konge om englændernes stolte traditioner og skikke virker det hult, og kongen får lov til at udstille de mørkere sider ved national stolthed og de europæiske krige og den uretfærdighed, der hersker i Gullivers hjemland.

Laputa

På den tredje rejse ankommer han til Laputa, der som et rumskib svæver over jor-

den. Her gør Swift grin med sin samtids selvcentrerede filosoffer, matematikere og videnskabsmænd og deres ofte teoretiske viden og evindelige spekulationer, som ikke havde nogen relevans eller praktisk nytte i hverdagen.

Selv foretrak Swift kundskab, der var afprøvet og erfaret i stedet for den vidtløftige intellektualisme, som omgav ham. Kritikken er bestemt ikke mindre aktuell i dag, hvor vi er omgivet af og overgivet til et sandt ekspertvælde, der synes at have svaret på alt.

Gulliver oplever forskernes utopiske projekter, som at udvinde solskin fra agurker, og få edderkopper til at spinde silkestrømper - ja, faktisk var der på den tid medlemmer af Royal Society i London, der begav sig af med sådanne forsøg. I Laputa er man optaget af matematiske formler og filosofiske abstraktioner, men er ikke interesseret i resten af verdenen. Deres huse har ingen rette vinkler, for simpel og praktisk geometri interesserer dem ikke.

Hestenes Land

På de tre første rejser får Jonathan Swift med sit vid og bid os til at le - samtidig med, at han udstiller samfundets og vore egne mangler og kommer til kort. Men på den fjerde og sidste rejse ler vi ikke så meget. Det er den mørkeste og mærkeligste fortælling. Her er det selve menneskets natur, som beskrives. Han ankommer til hestenes land (eller Houyhnhnms, som de hedder).

På den ene side er der de kloge heste, der regerer landet. Her har vi idealet på samfund bygget alene på fornuften og det rationelle princip. De har tilrettelagt hele tilværelsen åh så fornuftigt, et samfund, hvor der ikke er brug for at lyve eller bruge magtanvendelse, hvor familielivet er praktisk planlagt på forhånd. Men er det Swifts ideal-samfund? Nej, for det er utopisk. Folk lever godt nok i harmoni og fred, men ingen af hestene har navne - her er ingen individualitet. Tilværelsen er kemisk rensset for spontanitet, selvopofrelse, livsglæde, begejstring og lidenskaber - mennesket her behøver ikke kæmpe med synd eller de mørkere sider af tilværelsen.

På den anden side fortælles der om yahooerne, nogle menneskelignende væsener, der er brutale, bestialske og udelukkende drevet af deres selviske

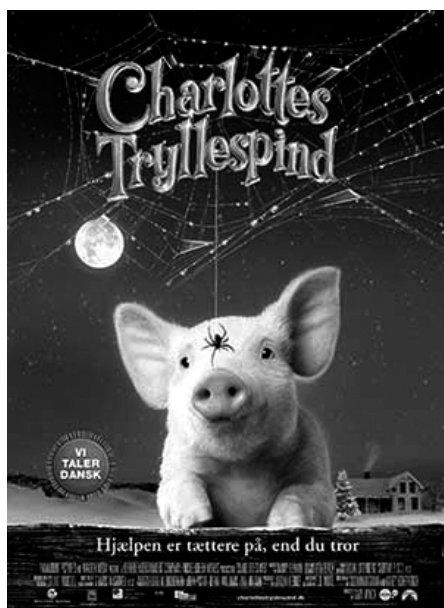
begær. Et symbol på menneskets grundlæggende syndighed.

Gulliver har det godt i hestenes land og er sønderknust, da han bliver betragtet som en yahoo og forvist fra landet. Da han kommer hjem til England, kan han ikke længere holde ud at leve i det, han nu betragter som yahooernes land, og mennesket fylder ham med væmmelse og lede.

Her når vi kernen af Swifts undersøgende satire: Dilemmaet mellem menneskets fornuft og dets iboende synd. Højt at flyve og dybt at falde.

De fleste litteraturkritikeres fortolkninger har ikke nok blik for Swifts kristne tro. Vi finder mere end samfundskritik og en advarsel mod utopiske drømmerier, men også en opfordring til at erkende sig selv som synder og afhængig af Gud. Der er behov for realisme, for at erkende menneskets begrænsninger, at være klar over den brutale kraft, som kan komme til udtryk i menneskets stolthed, synd og lidenskaber.

Swift var en underholdende men også advarende profetisk røst - og hans satire har bestemt også relevans i dag.

EB. Whites *Charlotte's Web* er en elsket amerikansk børnebog, der nu er filmatiseret og bragt til live med imponerende digitale effekter. (Bogen er nu genudgivet på dansk med titlen *Charlotte's Tryllespind*).

Charlotte's Web er historien om grisen Wilbur og venskabet med edderkoppen Charlotte. Pigen Fanny redder i starten af filmen Wilbur fra at blive slagtet. Fanny lover sin far at passe godt på Wilbur. Det går ikke så godt, så grisen bliver sendt over til naboens lade, hvor den kan være, indtil den er stor nok til at blive slagtet.

I laden finder Wilbur ikke nogen venner - ingen af de andre dyr gider lege med ham. Men så hører han en stemme fra oven "Vær hilset" - det er Charlotte, som siger goddag og bliver Wilburs nye ven. Det er ikke et venskab på lige fod, for Charlotte er den kloge og vise, der mere bliver en mentor og vejleder for den naive, men godmodige Wilbur.

Charlotte lover at ville redde Wilbur fra at blive slagtet - og hun spinder derfor et ord i sit spindelvæv, ordet: *Some Pig*. Sikken en Gris. Det vækker stor opsigt på gården. Landmanden er forundret over dette mirakel, og spindelvævet får endda mediernes opmærksomhed. Men de voksnes hukommelse er kort og snart er grisen glemt igen. Så Charlotte spinder videre og Wilbur får flere ord med på vejen. Her et afsnit fra bogen:

Wilbur var en gris, enhver ville være stolt af at eje. En dag kom der over hundrede

mennesker, der stod ved hans indhegning og beundrede ham. Charlotte havde skrevet ordet *Strålende*, og Wilbur så virkelig strålende ud, som han stod der i det gyldne solskin. Lige siden han var blevet ven med edderkoppen, havde han gjort sit bedste for at leve op til sit omdømme. Da der stod Sikken en Gris i Charlottes net, havde Wilbur gjort sit bedste for at svare til betegnelsen. Da der stod Fantastisk i Charlottes net, havde Wilbur prøvet at se fantastisk ud. Og nu, da der stod *Strålende*, gjorde han alt, hvad han kunne for at stråle.

Wilbur kommer til sidst på dyrskeue - og Charlotte følger med og spinder det sidste ord om Wilbur: *Ydmyg*. For det er Wilbur virkelig. Og han vinder prisen ved dyrskuet og med den opmærksomhed reddes han fra at blive slagtet.

Alt spinderiet har dog tæret på Charlottes kræfter. Og da hun samtidig har haft travlt med et ægspind bukker hun under og dør. Ud af ægspindet kommer der masser af små edderkopper, men Wilbur må sande, at han ikke igen finder en ven som Charlotte.

Wilbur glemte aldrig Charlotte. Skønt han elskede hendes børn og børnebørn højt, var der ingen af de nye edderkopper, der helt kunne overtage hendes plads i hans hjerte. Hun var i en klasse for sig. Det er ikke så ofte, man møder en, der både er en sand ven og er god til at skrive. Charlotte var begge dele.

Charlotte's Web er historien om selvopofrende kærlighed. Om en ven, der er villig til at ofre sig, og samtidig indgyder mod og selvtilid. Det er en velsignelse at få en sådan ven (man fristes til at sige, at denne ven har vi fået i Jesus og hans uselviske kærlighed), og det er en velsignelse at blive en sådan ven for andre.

Filmatiseringen er i det store og hele tro mod romanen, selvom den ikke kan få mange af de fine samtaler og pointer med fra bogen. Til gengæld er filmen sjov og mere livlig, for man har gjort mere plads til de andre dyr i laden.

Det er svært for filmagerne at gøre en edderkop indtagende, men det opvejes af valget af Julia Roberts som Charlottes stemme i den amerikanske version. En varm og klog film for børn...og voksne.

Stranger than Fiction

Dette er historien om Harold Crick...og hans armbåndsur.

Sådan begynder filmens fortæller den humoristiske, skæve men også tankevækkende historie om den perfektionistiske skattesagsbehandler Harold Crick, spillet af Will Farrell.

Filmens fortæller er forfatterinden Kay Eiffel (Emma Thompson), der er i gang med sin seneste roman, men hun har et problem. Hun ved ikke, hvordan hun skal få dræbt helten i sin fortælling, Harold Crick.

Og så pludselig begynder Crick at kunne høre fortællerens stemme og finder ud af, at forfatterinden er i gang med at planlægge hans død.

Hvad gør man så? Jo, man opsøger en litteratur-professor (Dustin Hoffman), der kan give gode råd. Og da Crick finder ud af, at fortæller-stemmen tilhører Kay Eiffel er gode råd dyre - for hun er kendt for at slå alle sine romaners helte ihjel.

Forudbestemt død

Harold Cricks dilemma er gigantisk. Hvem styrer egentlig hans liv? Er det ham selv eller hans fortæller - og har han overhovedet noget at skulle have sagt? Er fortællerens stemme styret af Harold's valg, eller er Harold's tanker og handlinger afhængig af fortællerens fantasi?

Ja, vi tvinges selv til at stille spørgsmål: Kontrollerer jeg mit eget liv, og hvis ikke, hvem gør så? Er mit liv en tragedie eller komedie - og hvem afgør det? Er alt

Vi tvinges selv til at stille flere spørgsmål: Kontrollerer jeg mit eget liv, og hvis ikke, hvem gør så? Er alt forudbestemt, eller hvor meget har jeg at skulle have sagt?

forudbestemt, eller hvor meget har jeg at skulle have sagt?

Som kristen ved vi, at vi lever i en større fortælling og at der er en højere og dybere mening med livet og døden. Men vores egen fortælling, vores eget liv er ikke forudprogrammeret ned til mindste detalje. De valg, vi træffer er ikke ligegyldige set i et evighedsperspektiv. Alt er ikke overladt til en tilfældig skæbne.

Litteratur-professoren får på et tidspunkt lov til at læse romanens slutning og han konkluderer: Det er den rigtige slutning. Harold må lade livet. Og da Harold selv læser historien er han overraskende enig. Den historie kan kun slutte på en måde. Med hans død.

Men nu har Kay Eiffel et dilemma - og det fortæller hun professoren: "Hvis et mand, der ved han skal dø, dør villigt, selvom han kunne forhindre det...er det ikke netop sådan et menneske, man ønsker at holde i live?"

Filmen spiller på temaer som tid, skæbne, forudbestemmelse og det frie valg. Harold er perfektionist og hans liv er styret monotont ned til mindste detalje. Det er først, da han hører fortællerstemmen, at han beslutter sig for at ændre sin skæbne, sit monotone liv - og finder kærligheden og det autentiske liv. Men han skal dø. Dør han? Se filmen. Er man til film, der leger med fortællingens struktur og ramme, så er dette en af de bedre. Meget konstrueret, men så genialt udført, at man lever sig med i Harold Cricks monumentale dilemma.

Carsten Thomsen

J o, den 20-årige Jane Austen dansede til et bal nogle gange med en vis mr. Lefroy i 1795, som det fremgår af hendes dagbogsnotater. Derudover er det meste af filmen *Becoming Jane* et tankeeksperiment.

Hvad ville der ske, hvis den unge forfatterinde blev stormende forelsket i en letlevende advokat-elev uden de store økonomiske midler?

Det er der kommet en meget vellykket film ud af. For det meste tro mod ånden i Jane Austens egne romaner - bortset fra én ting: Den lykkelige forening kan vi ikke få, da Austen jo aldrig blev gift og døde i en alder af blot 41 år.

Velkendt fortælling

Austen-fans vil finde meget at nyde her. Smukke britiske landskabs-scenerier, velformet musik, dialogen sprudler og kemien mellem Austen og Tom Lefroy er ikke til at tage fejl af.

Der er mange hints til hendes romaner - og Austen har i filmen meget af Elisabeth Bennets karaktertræk (For Austen-uindviede: Heltinden fra *Stolthed og Fordom*). Skuespillerinden Ann Hathaway er flere grader smukkere end den virkelige Austen, men det tager vi med - hun spiller fremragende.

I vejen for det unge pars romance er en snobbet kirsten giftekniv, der har udsat Austen til sin lidt tåbelige søn. Men selvfølgelig er Austen ikke meget for det arrangerede ægteskab og afslår prompte Mr. Wisley - stor skandale følger.

Også Lefroy har sine kampe. Hans værge truer med at skære den økonomiske støtte væk til hans studier, hvis

han gifter sig med Austen. Og Janes egen familie er splittet. Moderen kan ikke vente med at få hende afsat til en rig familie, mens faderen ønsker, at hun frem for alt finder kærligheden.

Netop scenerne med Janes familie er nogle af de stærkeste, for vi får her et fint portræt af de stærke bånd, der holder Austens familie sammen, trods deres meget forskellige temperament.

Indflettet i historien får vi også filmens titel "Becoming Jane" - for det er langt hen ad vejen fortællingen om, hvordan den litterære Jane modnes og får inspiration til sine senere så populære romaner.

Nu er det fri fantasi - for det er svært at forestille sig, at Jane Austen ville falde for en mand, hvis liv på mange måder repræsenterede netop det hun advarede imod (fx Willoughby i *Fornuft eller Følelse* og Wickam i *Stolthed og Fordom*).

Hans vilde liv ville resultere i en skarp dom fra den virkelige Austens pen - selvom der også er forsonende elementer hos ham. Og mon den fornuftige Austen ville lade sig besnære og risikere både familiens og sin eget rygte og ære, som filmen lægger op til? Næppe.

Når det er sagt, så vil jeg stadig anbefale *Becoming Jane*. Det er en smuk film med en solid moralsk kerne, der ligesom Austens romaner fremhæver vigtigheden af personernes integritet og karakterstyrke. Den trivialiserer ikke kærligheden og troskaben, som så mange andre film.

Carsten Thomsen

Kristent Perspektiv udgives af Perspektiv Bibelskole. **Sekretariatet** v. Henning Lytje, Falen 61A, 5000 Odense C, tlf. 74415540. **Ekspedition:** Gerda Jessen Sørensen, Lindevej 56A. 5250 Odense SV, tlf. 66132048. **Redaktion:** Carsten Thomsen (ansv. red), Hvidbjergvej 9, 1th, 2720 Vanløse, e-mail: ctpress@mac.com, tlf. 38 71 25 74, Louis Nielsen, Lungstedløkken 2, 5250 Odense SV, tlf: 65 96 38 37, e-mail: louis.nielsen@mail.dk. Bladet **udgives** 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole. **Årsabonnement:** 125 kr. **Hjemmeside:** www.kristentperspektiv.dk